

Addit.ad Couarruulas.

publica lysis Auth. quas actiones, C. de Sa-
crofanci. Eccles. Idem est in priuatis enor-
misimè lysis, Azeued. ubi proximè Al-
clat. in cap. cum contingat de iurecurando;
Gomez de Leon allegat. 96. Ripa respons.
138. Greg. Lop. in d. glof. 10. 1. 1.

90 Quod tempus varie apud diuersas
provincias restrictum est in Gallia ad de-
cennium in Lusitania ad quindecim annos;
in Valentia ad triennium, in Ca-
stella in quadriennium, d. 1. tit. 5. lib. 5.
Recopilat. Barbot. in d. collectan. num. 120.
cum sequentib. Pinell. ubi proxime. Ma-
tienç. d. num. 7. Morla supra. Caſſill. con-
trauersar. lib. 7. cap. 18. num. 8. Anton.
Gom. supra. Rebelle. d. part 2. lib. 9. queſt.
3. ſect. 2. num. 14. Caldas Pereira in d. 1. ſi-
curatorio habens verbo, infrā. 10. Gre-
gor. Lop. supra. Hermof. in d. 1. 36 glof.
12. n. 123. Parlador. d. different. 114. n. 1.
Perr. Greg. n. 11.

91 Vixit quæ tēpora Iesus nedumagen-
do; fed nec excipiendo ex ea constitu-
tione audiendum erit, nam ad vtrumque
terminus illi p̄finitur, non obstante re-
gula iuri, ſecundum quam, quæ tempo-
ralia lunt ad agendum, perpertua adex-
cipiendū durant, quia intelligitur, aſto-
ne, & exceptione separati, conſidera-
tis, non quando vtraque in eadem per-
fona concenrit, ut in calo noſtro, tunc
enim qui agere omittit, cum polſit, in-
tra tempus lege definitum, exceptionis
quoque auxilio defititutur, quod ſecū
erit in habente ſolam exceptionem, cui
negligentia nequit imputari, cur ſua de-
ſenſione vius non fuerit, quam nil ab
aduerſario impetrare deducere in iudi-
cium non valet, ſiquidem exceptio al-
lii eſt aliud, quām actionis exclusio; i.
2. ſe de exceptione ſicque interprætatur
communiter l. pure. 9. ſin. ſi de dol. except.
ex qua axioma repetitua deducetur, &
in ſpecie noſtra tenet Gutierrez d. lib. 24
practicar queſt. 143. per totam, Matienç.
d. glof. 10. n. 8. ubi alij.

92 Séd quadriennii metu apud nos non
obſeruantur, cum Ecclesia, Princeps, vel
Civitas ſic eſt reperuntur, ſed vique ad
tricentale tēpus prædicti remedio iu-
nuntur, arguento l. ſin. tit. ult. part. 6.
Hermof. numer. 127. Barbot. numer. 124;
Matienç. in dialog. relator. part. 3. cap. 20.
num. 25. Costa in d. 9. Et quid ſi tantum
part. 2. num. 33. Ceuall. ubi proxime num.

16. Salced. ad Bernard. Diaz regul. 219.
limitat. 12. in fine. Olan. in antinom. iur. lit.
E. n. 2. 3. Gomez Vaio in prax. lib. 1. capi
24. n. 13.

Idem iuriſ est, ubi priuatus enormis- 93
ſimiſ iuditur, Gregor Lop. ubi ſupra. Fe-
lician. ubi proximè, num. 40. Hermofill.
d. glof. 12. n. 124. D. Courat. in cap. quan-
tius pactum part. 3. § 4. num. 7. vers. Vnde
cima conclusio. Gutierrez de iurament. confir-
mat. part. 1. cap. 26. num. 7. Gomez Vaio
ſupra. Barbot. num. 123. Gomez de Leō,
d. allegat. 96. Matienç. in d. 1. 1. glof. 8.
num. 49. Gamma decif. 65. Cabed. 1. aſ-
tan. decif. 70. num. 3. part. 1. Gonçales ad
regul. 8. Cácellar. glof. 21. num. 28. Rebelle.
d. lib. 9. queſt. 3. ſect. 2. num. 8. vers. Si ta-
men, quoniam Caſſill. d. num. 8. 1. lequitus
Parladotum d. different. 114. #3. opinetur,
iuris ad agendum propter enormissi-
ma ſeſionē viginti annis praefribi, quia
nō amplius actiones perfonales iure no-
ſtro cōfiftunt, l. 6. tit. 11. lib. 4. Recopilat.
Sed à communi recedendum non eſt, nā
dolus, qui in huiusmodi ſeſionē inter-
uenire creditur, rem ipſam afficit. Ro-
drig. de ann. reditib. lib. 1. cap. 14. num. 63.
Hermof. d. glof. 7. n. 43.

Allocatus, in quibus remedium illud 94
ſimiliter vique ad triginta annos exten-
ditur, tradit Hermof. d. glof. 12. num.
125. 126. vt in contracto cum minore
celebrato, iutis ſolemnitatibus non ter-
ratis, in quo Iesus vtrā dimidiā ipſe
reperitur, nam propter dolum pralump-
tum actio diutius permanet, cū videas,
& loca, ad quib. ſe remittit.

Soleat dubitari intra quod tempus li- 95
ceat reo, eligere iuxta d. l. 2. dispo-
ſitionem, aut pretium ſupplici, aut rem
reddere, & tenendum eſt, electionem
durare vique ad exequutionem iudica-
ti, ſuperqua, illæ contedata, eligendi fa-
cilitas admittit, Alberic. in d. l. 2. reſi-
ſe. Vt que ad quod tempus, Baldus ibi queſt.
10. Pinel. part. 3. cap. 3. num. 38. vers. Eto
Eto autem, Franciſis decif. 495. Hermofill.
d. glof. 9. num. 28. Barbot. in d. collectan. n.
79. & cani emperor ſupplice iutum pre-
dictum eligit, rem habere dicitur ex pri-
flna cauſa, non quā nūc emerit, Ma-
tina in voī ſuī ſimis decifib. 10. 128. Ba-
rbol. n. 78. Hermof. d. glof. 7. n. 26.

Ibi. Et ob id iure itidem Regio
Iure regio etiam verius, tertium 96

pol.

Varia. Resolut. Lib. II. Cap. IIII.

possessorum, qui iusto pretio ignorans
leſionem emit à primo cōptore, mini-
mè poſte conueniri ex d. l. 2. quanuſ
ſoluendo non eſt, qui cum lazo contra-
xit, nec locum eſt decisioni Confulti in
l. in casu e. 14. §. ultim. ff. de minorib. vt do-
cent Pinell. part. 2. cap. 1. num. 31. Padilla
in d. l. 2. num. 36. vers. Secunda conclusio,
Matienç. in d. l. 1. glof. 8. num. 25. Felician.
lib. 2. cap. 1. num. 5. vers. Iguitur. Pereira lib.
4. de empheſe. extinſi cap. 4. numer. 8.
Calla. de modo articuland. §. 2. glof. unica,
num. 123. Hermof. in d. 1. 36. glof. 7. nu.
40. & diuinus, nuper ad vers. Tertia con-
clusio. Nam eſt quoad tempus pari paſtu
currant per l. Regio remedium hoc, &
reſtitutio in integrum, non inde ſequi-
tur, quoad omnia eſt equiparata, maxi-
mè cum inducta ad diminutionem non
debeant augmentum operari, probau-
mus ſupra, lib. 1. cap. 6. num. 25. Vnde
cum lex Regi remedium, d. l. 2. coa-
davit, vt citius pereat, ex ipſa ciues reme-
diij natura ampliari non potest, igitur ſi
iure communi, vt D. Couarr. recte do-
cuit in d. ver. Tertia conclusio. tertius poſ-
ſessor in cauſa, de quo agimus conueniri
non poterat, idem de iure Regio dicen-
dum est, quod illud auxiliū reſtringere
intendit, alioquin lex ad vnum ſinem fa-
cta operaretur contrarium aduersus iuriſ
regulaſ (de quo ſupra lib. 1. cap. 9. num.
47.). Diuus 25. ff. de milit. testament. l. lega-
ta in utiliſter. 19. ff. de legat. 1. Ceuall. tom. 2.
queſt. 805. num. 18.

AD CAPVT

Quartum.

SVMMARIVM.

- 1 DD. de materia confulendi laudantur.
- 2 Renunciatio generalis omnia iuris reme-
diiorum non continet leſionem ultra di-
midiam.
- 3 Sub generali diſpoſitione non veniat illa,
de quibus diſponeſ veroſimiliter pre-
ſumitur non cogitare.

4 Ampliatur conclusio tradita num. 2. ad
renuncianteſ ſcientem iustum ſedorem
rei.

5 Ampliatur itidem ad renuncianteſ cum
iuramento.

6 Renunciatio ſpecialis 1. 2. C. de reſc. ven-
dit. eius auxiliū tollit.

7 Ampliatur ad ignorantem iustum rei pre-
tium.

8 Renunciatio unius ex contrahentibus al-
teri remedium d. l. non auferit.

9 Scienti rei valorem an detur remediuſ eius
conſtitutionis? latē traditū, ad n. 13.

10 Renunciatio l. 2. in codem iuſtrumento cō-
tractu ſuſta vtrum impedit agere ad
reſcioneſ. Et n. 20.

11 Renunciatio exceptionis nonnumerata
peccati in codem iuſtrumento obligatio-
nis facta num. valeat iure communi, &
Regio uſque ad n. 19.

12 Quibus non officiat renunciatio d. l. 2. ſi
in continentiaſt.

13 Facilitas in renunciationibus in conti-
nenti faciliſ etiam in maioribus non ru-
ſicis conſideratur.

14 Neciſtas rerum, vel pecuniæ cogit con-
trahenteſ ad renunciatione leſionis ul-
tra diuidiam in continentia.

15 Non caret dolis uſpicio, qui cum maxi-
ma proximiactura contrahit.

16 Quando ſpecialis renunciatio condicioneſ
ni indebiti impedit repetitionem, re-
miſſioneſ.

17 Renunciatio l. 2. C. de reſc. vendit. ex ſu-
lo tabellonum iuſtrumento adyicitur.

18 Enormiſimi leſo auxiliū illud compe-
tit, non obſta re renunciatione, etiam in
tamento roboraſt, d. l. 2.

19 Enormiſime leſo non nocet ſpecifica re-
nunciatio, & ſemifio cum iuramento
leſionis enormiſime.

20 Que ſit enormiſima leſo, iudicis arbi-
trio inquietur.

21 Utrum deſideretur iuramenti relaxatio
ad impugnandum cōtractum iuratum,
ſi ex enormiſima leſionis fit agendum?

22 Renunciatio leſionis enormiſime, etiam
geminata, & ex intervallo non officit
renuncianteſ.

23 Leſio enormiſima dolo ex propoſito
equiparatur.

- 34 Clausula, qua contrahentes sibi inuicem donare dicuntur excessum pretij, vel diminutionem quid operetur.
- 35 Insinuatio quid sit, & causa, propter quas desideratur.
- 36 In donatione, que dicitur fieri circa contractus onerosos, an insinuatio precedere debet? *& n. 37. 4. 1.*
- 38 Renuntiatio proprii iuris continet donationem.
- 39 Remissio debiti certi insinuationem postular.
- 40 Non intelligitur donare, qui ex necessitate precedentis contractus onerosi iuri suo renuntiat.
- 42 Contractus tales censentur, quales celebrare contrahentes volunt.
- 43 Vbi donatio vera interuenit circa contractus onerosos insinuatio opus est.
- 44 Contractus, vbi dubium est, iudicatur iuxta nomen à contrahentibus impositum, & quando censeatur venditio, vel permutatio contracta, ibidem, & usque ad num. 5. 1.
- 52 Vbi constat de voluntate contrahentis, quod voluerit donare, concluditur locus non est.
- 53 Donatio inter quas personas presumatur.
- 54 Iure gentium Iesu in contractu venditio non toleratur.
- 55 Licet minus malum ad maius vitandum permittere.
- 56 Leden alterum in contractu venditionis, etiam intra dimidiā peccat, & ad restitutendum obligatur, nisi parsitate materia excusat.
- 57 Quidam limitatio ad predictam conclusionem restringit, & quomodo vera esse possit, explicatur *n. 5. 8.*
- 59 Iesu quibus modis in contractibus contingere possit.
- 60 Vbi dolus ex proposito in venditione inuenitur, rescinditur contractus, aut annullatur.
- 61 Quid sit dolus ex proposito, & quos effectus in contractibus producat.
- 62 An sit differentia iuri Canonico inter contractus bona fidei, & stricti iuris.
- 63 Ut annulletur ob dolus contractus necesse est, quod talis sit, ut in prudentissimum vivum possit cadere.
- 64 Dolus incidentis quid sit, & de eius effectibus.
- 65 Dolus adhibito a tertio, quod ius decepto competit.

- 66 De effectibus dolidentis causam contractibus.
- 67 Dolosus agere potest, ut deceptus eligit, an velit, habeat contractui, vel ab eore filivit.
- 68 Iesu dolosus incidenti solū agere potest ad pretij excessus restitucionem, vel ad supplementum.
- 69 Qui sciens insolum rei pretium minoris emit, aut pluris vendit, dolosus non censetur.
- 70 Vtrum possit vilius summi, aut carius vendi iusto pretio ei, qui insolum rei valore non ignorat? *& n. 7. 1.*
- 72 Vbi propter lesionem ultra dimidiā pretiam suppletur omne id praestandum est, quod decet usque ad insolum rei valorem.
- 73 Argumentum ab absurdō vitando validum est in iure.
- 74 Quādo venditio modico pretio facta possit superuenientibus liberis renovari, remissione.
- 75 Venditio vili pretio facta per patrem in predictū iudicium liberorum quādo, & quomodo ab eis possit renovari.
- 76 Vtrum re apud emptorem absque culpa ipsius extincta, venditor ultra dimidiā Iesu ad pretij supplementum possit agere? *& n. 7. 7.*
- 78 Re perempta fine culpa deceptoris, apud tertium p̄fūlōrem, venditor ultra dimidiā Iesu agere ad pretij supplementum non prohibetur.
- 79 Re casu exticta penes emptorem Iesum non potest exigere pretij excessum.
- 80 Quoties res perit culpa eius, qui decepit, actio Iesu datur ad pretij supplementum, vel excessus restitucionem.
- 81 Num Iesu alīd remedium præter id, quid d. l. 2. indulgetur, cimperat? remissione.

Remedium l. 2. C. de rescind.
vendit. vtrum contrahentiū
renunciatione tolli
possit?

De renunciatione beneficij l. 2. C. de
rescind. vendit. ac de ceteris, quæ prefens
caput complectitur, lato calamo differuerunt Hermosilla in l. 56. ex glos. 4.
maxime glos. 11. num. 21. cum alijs tit. 5.
parte

- part. 5 Ceuall. commun. contra commun. tom. 1. quest. 443. 511. August. Morla in emporio iur. part. 1. tit. 9. quest. 20. Fachin. lib. 2. controversial. cap. 19. 20. D. loan del Castillo controversial lib. 4. cap. 52. & num. 38. Augustin. Barboia in collectan. add. l. 2. num. 64. Joan. Matienço in l. 1. glos. 8. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Pat. Ludson. de Molina de iust. & iur. disp. 349. Ferdinand. Rebell. de obligationib. iustit. part. 2. lib. 9. quest. 3. fct. 2. Iacob. Menoch. de arbitriaris. lib. 2. cap. 144. Pet. Noguer. allegat. 18. num. 54. cum seqq. Ant. Gad. commun. tit. deempt. conc. 1.

Num. 1.

- 2 Renuntiatio generalis omnium remediorum iuris non sufficit, ut ius vi-tradimidiā iusti pretij au xilio ex d. l. 2. sibi competente priuatur. Est omnium fere communis resolutio, quam tuerunt Mozz de contractu, trac. decmp. tit. quibus casib. annullet emptio, num. 20. Cagnol. ind. l. 2. num. 134. Macard. de probat. conclus. 126. 4. alijs 1270. num. 31. Bertaz. de clausul. instrument. claus. 40. glos. 6. num. 6. Francisc. Molin. de iust. nuptiar. lib. 3. quest. 96. num. 35. Caldas Pereira in l. 6 curatore habens verbis, Iesis, num. 2. C. de in integr. rectif. Salas de cōtradicib. trac. de empr. dub. 27. num. 14. Gomez Valio in praxi. lib. 1. cap. 3. n. 18. Fachin. d. cap. 19. vers. Secundio ita Pinellas. Gutierrez de iurament. confirmator. part. 1. c. 26. n. 1. Ceuall. d. quest. 3. 11. num. 1. Hermol. d. glos. 11. n. 26. Morla d. tit. 9. q. 24. n. 6. 7. Barboia n. 67. vbi plures. Molin. n. 26.

- Ratio est, nam iub generali dispositio non veniuit illa, quæ ob graue pre-ludicium verò in militare præsumtum nolle disponens, vt continerentur, l. obligatiōne generali 6. ff. de pignorib. c. in generali 8. 1. derg. iur. in 6. vbi Barboia in collectan. varia adducit exempla, & de renunciatione ita docet Cyriac. controversial. for. tom. 3. controversial. 4. 4. num. 33. 34. Alba in l. quod Rome, 6. Duo fratres, numer. 110 ff. de verb. obligat. Dec. cons. 495. num. 15. Crauet. cons. 290. vol. 2. vers. si-militer, Cancer. varia. part. 3. cap. 15. num. 154. Molin. d. disp. 349. num. 16. In qua præmissa doctrina maxime lo-cum habet, cum renunciatione stricti iu-rum habet, sicut in simili docet Cyriac. d. cō-

E

tro-

Addit. ad Couarruias.

trouers. 474. *num. 45.* vbi generaliter docet, renunciationem quoad non cogitata iuramento non confirmari cum glossa verb. *prae*cisus** est in cap. *veniens* 16. de iure*re*curand**. *Cyn.* in l. 1. *nu* 5. in 3. *quest.* C. *commodat.* *Iason* in l. *sub*prae*textu*** 29. *n.* 3. C. de *trans*actu**. *Tiraquell.* in l. si *inquam* in *prefat* *num* 170. C. de *re*uoc**. *donat*. *Mancin*. de *iurament*. part. 4. *effectu* 66. *num* 5. Contrarium tamen *communere* DD. te- nent, cum quis iuramento promisit, se nullo modo a duersis contra*dum* venire, imo etiam si simplieriter diuer, plesiisque placet, non posse ad remedium d. l. 2. *confugere*, de quo *Hermol.* in d. *glos*. 11. *num* 30. Credere tamen, impetra*ta* iuramento*relaxatione*, priorem ten- tiam veriorem esse.

Iibi: *P*osterior verò assertio.

6 Specialis renunciatio d. l. 2. impedit, quod renunciants ei*stem* inueniuntur, nam facio pro*te* intro*duco* liberum est cui*libet* renunciare, l. si quis in *conscribendo* 29. C. de *pact*. & renunciantibus suis actionibus ad ipsas reges*stus* denegatur, l. quan*uis* 39. C. de *trans*actio*nibus***, l. *qua*uit** 14. 9. Si venditor, s*f*. de *ad*dit**, *ca*lio**, *Hermol.* *sup*ra** *num* 21. 26. *Gutier.* d. *cap*. 26. *num* 2. *Caroc.* *de*locat**, part. 1. *rub.* *de*scindend**. *locat* n. 41. *Matienc.* d. *glos*. 3. *num* 42. *Fachin.* d. *cap*. 20. *vers.* *Sexta* & *pe*sima**. *Gomez* *Vaio* vbi *sup*ra** *Cacheran*. *Pedmont* *dec*ci**. 41. *num*. 9. *Bolaños* in *Curia* *tem*. 2. *lib*. 1. *cep*. 12. *num*. 31. *Mozz.* *sup*ra** *Trentacinq.* *Tauri*. *lib*. 2. *tit*. *de*emt**. *refolut*. 3. *num*. 11. *Molin*. de *primogen*. *lib*. 2. *cap*. 3. *num*. 19. *Anton*. *Fab.* *de*error**. *pragmatico*de*cad***. 7. *error*. 8. à n. 1. *Ant*. *Gab.* d. *conclu*s**. 1. à n. 52. *Cuev* *llos*, *quest.* 51. *numer*. 2. *Pailla* in d. l. 2. *num*. 42. vbi *Pinel*. part. 1. *cap*. 2. *num*. 20. *Pet. Greg.* *syntagm*. *lib*. 25. *cap*. 24. *nu*. 14. 15. *Pat. Molin* *sup*.

7 Quæ sententia obtinet, etiam cum re- nunciants iustum rei valorem ignorat, *Gutier.* vbi *proximè*. *Barbol.* *incollé* an. ad d. l. 2. *num*. 65. *Hermol.* *num*. 22. *Matienc.* *supra* *Villadiego* in l. 8. *numer*. 23. *vers*. Intellige tamen *tit*. 4. *lib*. 4. *for* *juzgo*.

8 Licet autem unus ex contrahentibus sibi renunciando præ*judicet*, alter si *lex* *re*per*ipiat*, non prohibetur actio*ne*,

ex d. l. 2. in *judicio* experiri, notant *Gre-* *gor.* *Lop.* in d. l. 56. *glos*. *vlt*. *tit*. 5. *part*. 5. vbi *Hermol.* d. *glos*. 11. *num*. 118. *Ma-* *tienc.* *supra* 44. *Farinac.* *in*fragm**. *ver* *bo*, *de*ceptio*n***, *n*. 24.

Num. 2.

Scienti iustum rei pre*lum*, que ven- 9 ditur, auxiliu d. l. 2. denegari defendunt *Menchac.* *controversiar*. *inf*requent**. lib. 3. *cap*. 61. *num*. 10. *Stracha de *mercau*-*ra* tit*. de *sp*on*torib*, *quest.* 10. *num*. 2. *Bar-* *bot*, vbi *proximè* *num*. 51. *Cerall.* d. *num*. 2. *Caroc.* d. *rub.* *de*scind**. *locat*. *num*. 8. *Auedan.* de *cerfb*. *cap*. 36. *num*. 4. *Scoccia* de *comere*s**. 9. 1. *quest.* 7. *part*. 2. *em*plia**. 10. *num*. 5. *vers*. *Abringe* *Atimin*. *Tepat*. *variar*. *sentent*. *tem*. 2. *tit*. 403. *cap*. 7. in *principi*. *Morla* d. *tit*. 9. *quest.* 24. *rum*. 2. *cum* *seq* *Salas*, d. *tral*. *de*emt**. *dub*. 27. *num*. 8. *Gratian* *dis*cepter**. *for*vers**. *cap*. 461. *numer*. 28. *Cancer* *supra* *par*. 1. *cap*. 13. *num*. 32. *Cesta de *fe*ctu***, *scient*. & *ignorant*. *cent*. 2. *diff*. 3. *num*. 2. *Swatz* *re*cep*tio*n****. *sen-* *tentiar*. *lit*. 1. *num*. 3. *Cacheran* *dec*ci**. 40. *num*. 12. *Anton*. *Gab.* *conclu*s**. *numer*. 98. *Bernard*. *Diz2*. *reg*u**. 560. vbi *Salce*co**. *Menoch*. *conf*. 1. *num*. 350. *Criac*. *contrarie*s**. 453. *num*. 18. *Gall* *practi*car**. *ob*ser*vat*io*n*****. *lib*. 2. *clf*. *ruct*. 29. *numer*. 10. *Matienc.* d. *glos*. 8. *num*. 33. *Pet. Greg.* *fontan* *at*. *lib*. 25. *cap*. 24. *num*. 14. *Ra-* *tio* *est*, *nam* *scienti*, & *contentienti* cul- *ta* *in*jur*ia*, *ne*cue*ctu***, *cep*. *scienti*. 27. *de*reg*u***. *ir* in 6. 1. *tem* *de*marci**. 24. C. *de*trans*actu***, l. 1. 6. *Tson* *adeo*, s*f*. *de*in*ju*ri**, *sed* *coram* *ce*le*ctu***, *cu*od** *sup*ra** *istum* *pre*lum** *præ*st*er***. *em*por**, *aut* *in*fra** *illud* *ver*dicto** *rec*ipit**, *argumento* l. *domini* 29. *ff*. *de*done*ctu***, *et* l. *si* *u*is** *donatio*nibus**, 8. *ff*. *de*contrah*em*ptu****. *Pet. Greg.* *sup*ra**.

9 *Si* *confidentia* *obtinet*, etiam cum re- nunciants iustum rei valorem ignorat, *Gutier.* vbi *proximè*. *Barbol.* *incollé* an. ad d. l. 2. *num*. 65. *Hermol.* *num*. 22. *Matienc.* *supra* *Villadiego* in l. 8. *numer*. 23. *vers*. *Intellige* tamen *tit*. 4. *lib*. 4. *for* *juzgo*.

8 Licet autem unus ex contrahentibus sibi renunciando præ*judicet*, alter si *lex* *re*per*ipiat*, non prohibetur actio*ne*,

mo-

Variar. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

63

mos. in d. l. 56. *glos*. 4. *num*. 85. Secundam, quod nulla necessitate, aut ratione co*stitu*ta venditor *vilius* diffrabat, vel carius comparet, *Matienc.* *num*. 36. *Barbosa* in d. *collecti*. *num*. 1. *Art*. *Fab.* *de*rror**. *8. num*. 8. *Burgens*. in cap. c*ū* *dilecti*, n. 19. *de*emt**. *Hermol.* *num*. 89. Tertiam, quod cum his concurrant aliquæ conjecturæ; ex quibus donandi animus deprehendatur, *Matienc.* *num*. 39. *Morla* *num*. 4. Quartam, quod deceptus rufus, mulier, minor, aut prodigus n*ō* sit, quoniam horum facilitati per*hū*, quam liberalitat*tribut*ur *velio*, quam in suis contractibus pa*si* sunt, *Hermol.* *num*. 89. *Burgens*, n. 18. *Barbosa*, vbi *proximè*. *Anton*. *Gab.* *conclu*s**. *1. n*. 104.

11 Quibus tūmulū conditionibus datis, pro*culdubio* communis sententia tradita nuper est tenēda, prout fatur, *Hermol.* *num*. 90, pro qua bonas est textus in l. *si* *no* 17. in *hinc principi*in*cl*as*se*f****, ibi *ver* *bo*, s*f* *locat*. *Quæ* sic admittit exten*ditur*, etiam*inter*cessit** *le*tu** enor*mis*im*a*, ut tenet plures, quos referit *Hermol.* *num*. 80. & in *foro* *conscientia*ze*qu*è** procedit, *Abbas* in cap. 1. *num*. 3. *de*emt**. *Corn*. in l. *si* *pascenda*, *numer*. 2. C. de *pact*. *Tiraquell*, de *legib*. *comnubialib*. l. 9. *num*. 13. *in*fine**. *Hermol.* *num*. 31, nam cū supponatur voluntas donandi, ac porteflas alienandi, nulli iniustitia considerati potest, vt aliud agens, ait *Menoch*, d. *esf*. 144. n. 3. *vers*. *Extensis*in*secundo***.

12 Aliquando tamen licet ea omnia simul iuentantur, admittitur *le*tu** ad*ugr*um**, *ven*ditionem**, *confiderato*co**, quod donum *cen*ferit**, nam licet in donationibus remedio d. l. 21, non sit locus; vt ex alij probat *Barbosa* *num*. 57. Nihilominus si *enormis*im*a* *le*tu** donator do*geat*, auxilium eidem nō ne*gab*it, *Hermol.* d. *glos*. 11. *num*. 18. 56. *Fontane*la** *sup*ra** *claus*. 4. *glos*. 18. *part*. 1. *num*. 73. *Gratian*. *Marchie* *dec*ci**. 40. *num*. 1. 2. *Escarob* *de*ratiocinij** *lib*. 2. *com*put**. 6. *vers*. *Aut* *loquimur*. *Thesaur.* *dec*ci**. 223. *num*. 11. Vnde erit in *cau*, de quo agimus quod venditionem *le*tu** non confidetur, quia donatus est excessus, potest dari respectu eius, quod donatum est. *Bart.* in d. l. 21. n. 15. Tunc autem cen*ferit* donator *enormis*im*a* *le*tu**, cum iplus facultatibus per*p*er*hū*, et non super*er*it, ex quo iuxta person*lx* qualitatem

viuere possit, quod iudex pro suo arbitrio decerneret, *Socin*. *conf*. 266. *vol*. 2. *Gregor.* *Lop.* in l. *fin*. *glos*. 7. *tit*. *vlt*. *p*. 6. *Afflictis* *de*ces**. 3. 12. n. 2.

Sed cum raro, supra traditas conditio*nes* simul concurre*re*, contingat ad ex*13* cludendum remedium d. l. 2, rectius contra*communem*, non excludi scientem*re*ti** *pre*lum** à *ref*ici*re*** *contractu*st**, *en*clu*re*re**** *abolire*re** *vitia*Pinelium**, *Castill*. d. *cap*. 52. *num*. 41. *Roderic.* *de*ann**. *redditi*. *lib*. 1. *quest*. 8. *num*. 1. 0. *Sarmient*. *lib*. 1. *se*lecta**. *cap*. 1. *num*. 6. *Fachin*, d. *cap*. 20. *vers*. *Sed* *contrari* *do*ce*nt***, *Hermol.* *glos*. 4. *num*. 90. *Suar*, in addit. ad *Pinell*. part. 1. *cap*. 2. *num*. 11.

Ver. *Rurus*, & *hac secunda* *principalis* *conclu*s**.

Quod renunciatio d. l. 2. facta in eo*14* *den* *instrumento* *contractu*st** *impediat* *eius* *actionem*, cum D. *Couar*. probant *Gutier*, d. *cap*. 26. n. 3. & *practic*. *lib*. 2. q. 140. *num*. 2. *Padilla* in d. l. 2. *num*. 42. *Fa-* *chini*, d. *cap*. 20. *vers*. *Por* *Villadieg*, in d. l. 8. *num*. 22. *vers*. *Exte*nde**, *Barbol*, in d. *collectan* ad l. 2. *num*. 66. *Bolaños* vbi *proximè*. *Gomez* *Vaio* d. *num*. 18. *Pet*. *Greg*. *sup*ra** *num*. 15. *De quo iterum* *infe*ri*us* *num*. 20.

Num. 3.

Renunciationem exceptionis, non *numerat* pecunia eidem instrumento confessionis infertam iure cōmuni nulli*roboris* est, verius, ac *re*cep*tio*n****. *Gregor.* *Lop.* in l. 9. *glos*. *fin*. *tit*. 1. *part*. 5. *Trentacinq.* *sup*ra** *tit*. *de*sol*uti*n****. *refol*. *tit*. 20. *num*. 16. *Anton*. *Gom*. in l. 59. *Tauri*. *num*. 52. *vers*. *Quod* *extende*, circa *principi* *Mar*. *Muta* *dec*ci**. 71. *Costa* in l. *si* *ex* *cautione* *fallent*. 1. C. de *non* *numer*. *pecun*. *Cardin*. *Tulch*. *practi*car**. *conclu*s**. *lit*. E. *dec*ci**. 42. *num*. 7. *Valaf*. *conf*. 5. *num*. 12. 13. *Rebuff*, *ad leg*. *Gallia* *tom*. 1. *traci*. *de*chirograph**. *ac*cedul**. *recognit*. *in*pre*fat***. *art*. 2. *num*. 27. *Colet*. *de*pro*ces***. *exequi*tit**. *part*. 1. *cap*. 10. *num*. 194. *Duchas* *reg*. 260. *num*. 4. *Pet*. *Barbol*, in l. 1. *part*. 6. *num*. 27. 28. *ff* *solut*. *matrim*. *Tiraquell*, in *traci*. *de*ire**. *consti*tu*tio*n****. *part*. 3. *num*. 30. 31. *Mantic*. *de*acti**. & *ambig*. *convent*. *lib*. 18. *tit*. 4. *Hermo*lli**. in d. l. 9. *glos*. 8. *num*. 2. *tit*. 1. *part*. 5. vbi *late*. *Molin*. *disp*. 302. *n*. 3. & *disp*. 439. *n*. 4. *Gutier*, *de*luram**.

F 2 con-

Addit. ad Couarruias.

confirmat, part. 1. cap. 37. num. 10. vers. Hanc communem, Ceuall. tom. 1. q. 365. quanvis contrarium placuerit glof. in d. l. si ex cautione verbo, probare, in fine, C. de non num. pecun. Cardinal. in cap. fin. num. 9. deolut. Azon. in summa C. de non numer. pecun. Aufred. in addit. ad Capell. Tholofan. decis. 375. n. 2. Auendau. de censib. cap. 45. num. 6.

16 At communis opinio limitatur, etiam communiter, quando renunciatione iuramentum accedit, tunc enim & in eodem instrumento facta nocet renunciante secundum ius commune, Bart. in l. fin. C. de non numer. pecun. Menchac. in succession. creatione, lib. 1. q. 9. num. 25. Gratian. Falcon. reg. 168. num. 5. Vital de Cambano de clausi, queſt. An no numerata pecun. exceptione renunci. posſitnum 1. vers. Breuer. distinguere, Mancin. de lura mēt. part. 4. effect. 155. num. 3. Malcard. de probat. conclus. 895. num. 19. Carol. de Graffis de exceptionibus except. 43. num. 15. 35. Gutier. ubi proximē d. num. 10. Bertazol. clausi. 32. glof. 3. 4. numer. 2. & alij proximē laudat Oppotitum defendant Alciat. in cap. cum contingat. nn. 177. de iure iurand. Marta de iuri dict. part. 4. cent. 2. cas. 16. 1. num. 23.

17 Est tamen aduentum, quod licet ei, qui renunciationem iuravit, post solutionem tanquam indebet solutum repetere, quod dicit, argumento cap. debito 6. de iure iurando, Hermos. d. glof. 8. num. 12. Bart. in d. l. fin. C. demon numer. pecun. Gutier. d. n. 10. infine, vbi alii.

18 Regio autem Partitarium iure exceptione pecunia non numerata non datur ei, qui illi erit in eodem instrumento obligationis renunciatus est, vt ex d. l. 9. in fine, tit. 1. part. 5. obiectuant Ant. Gom. ubi proximē, Menchac. d. §. 9. num. 22. 25. Dueñas regul. 260. num. 5. Gutier. supra num. 9. Villadieg. in Politica cap. 2. num. 103. Hermos. d. glof. 8. num. 4. Falcon. reg. 108. num. 4. Auendau. de censib. cap. 45. num. 6. Costa in d. l. si ex cautione, num. 2. cum seqq. Ceuall. d. queſt. 365. nn. 7. & num. 5. Regiam legem limitat, si renunciatus in continentali fiat in priuato chirographo, nam minimē valebit.

19 Illud est adjicendum, quod, etiā valde exceptione praeferat cum iuramento, aut sine illo renunciarur, potest reus ipsam obligare assumendo in se onus probandi pecuniam sibi non suffisse numero-

tam; quoniam huiusmodi defensio per illa renunciationē non intelligitur sublata; sed solū onus probandi traditionem; quod alias incuberet intrabiliennū creditori, remouetur, Greg. Lop. in d. l. 9. glof. fin. Hermos. supra num. 5. 14. vbi plures Costa ubi proxime, num. 4. Menchac. d. num. 23.

Ibi: Contrariam sāne opinionem.

Hanc sententiam: vt scilicet renunciatio d. l. 2. C. de refind. vendit. in eodem instrumento facta non teheat, contra D. Couarr. tuentur Hermos. in d. l. 56. glof. 11. num. 24. vers. In feminis. Cancer. part. 1. cap. 13. num. 25. & part. 3. cap. 13. num. 264. Matienç. in d. l. 1 glof. 8. num. 42. nre. 11. lib. 5. Recopil. vbi de praxi testatur, Ant. Gom. d. lib. 2. Variav. cap. 2. num. 26. Morla. d. tit. 9. queſt. 24. num. 3. Ceuall. d. queſt. 5. 1. num. 3. Burgesius in cap. cum causa, nn. 20. de empt. Noguerol. allegat. 18. num. 55. Villadieg. in Politica. tract. de formula libellandi, num. 139. vers. 7. esse remedio, 9. lesson. Quia opinio aequior, ac in praxi recepta est, nam eādem facilitate, qua quis se lēdi patitur, ad renunciandum inducitur, Molin. disp. 349. nn. 16.

Ver. Primo, quod eadem facilitate.

Omnis ferè conuenient, mulieribus, rusticis, & minoribus non officere renunciationem d. l. 2. in continentali factam, propter flexus, ac iudicij imbecillitatem, Barbos. in collectan. ad illam constitutionem num. 66. Gutier. practicar. d. queſt. 140. num. 3. Caroc. de locat. part. 1. Rubric. de refind. locat. num. 34. Hermos. d. n. 24. vers. In feminis. Pet. Greg. sup. num. 15. quanuis Trentacin. d. tit. de empt. resolut. 3. num. 12. in fine. Hoc limitet, si huius modi persona de legis prouisione extirpatorē specialiter illi renunciatur.

Ad hanc solutionem D. Couarr. proz. Calceano potest replicari, quod etiam in viris majoribus non rusticis faciliter consideratur, vt iure communī attendebatur in renunciatione exceptionis non numerata pecunia, quā, vt diximus, ex hac causa in continentali facta non tenebat, quanvis ex intercallo subsisteret.

Ver. Secundo, in eiusdem opinionis.

Similiter contra hauc repositionem, 23 D. Couarr. dici poterit, homines itidem in-

Varia. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

inventione auditate comparandi aliena, vel necessitate vendendi propria compulsoſe ab eis labi ad carius emendum, viuilius distraherendum, & cādem facilitate, qua hāc faciant, mouuntur ad renunciandum in continentali auxilio, quā ratio cessat, si post contractum iam perfec- tum suo iuri cedant, quod cum liberius operentur, sibi praesudicant.

Ver. Tertio, accedit quod Romanus. 24 Non omnino excluditur Romani ratio, nam dolli qualquā suspicione non carer, qui cum laetōne ultra dimidiā alterius contrahit, volens cum tanta laetitia aliena locupletari, Cancer. d. part. 1. cap. 13. num. 25. vers. Ob qua non inter- ed. Noguerol. allegat. 18. num. 56. Thor. conf. 3. p. 5. post decisā, num. 42. Sfor- cia Odd. conf. 37. num. 58. vol. 1. Hermos. alijs referens, d. glof. 11. num. 49. Vnde saltem secundum hanc sententiam non est ab omnium de renunciatione doll ad eam, de qua agimus, arguere, quam verum sit ex laetōne ultra dimidiā dolum non prūsumi, Petr. Greg. sup. cap. 24. num. 3.

Num. 4.

25 Verē textus in l. vlt. 6. Item quasitum, ff. de condic. indebit, minime iuvat Calce- nei opinionem, vt sentit D. Couarr. cum in renunciatione loquatur generaliter quādo autem specialis i renunciatio conditionis indebet impedit repetitionem, explicat late Gutier. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 27. per totum.

Ver. Quinto, Calcanei sententiam adiuuat.

26 Dubium non est, vt experiētia docet, quā renunciatio d. l. 2 ex tylo tabellionum in instrumentis ventionum adi- ciatur, eisdem contrahentibus inclīsi, atque ita testatur Villadieg. ubi proximē d. n. 139. vers. 7. esse remedio, Noguerol. supr. num. 55. Matienç. d. glof. 8. num. 45. Nec refert, quod illis instrumentis ante prælitum contentus prælegantur, quia communiter ad huiusmodi clauulas nō adiiciuntur, qui contrahunt, nec vim, quā habent, homines literarum imperiū intellegunt, & per tabelliones declarari nō solent, quapropter clauulas ex tylo tabellionum apponi consuetas nullius esse

momenti, saltem quoties de graui præ- dicio tractatur, sentiant Tiraquel. in l. fi- niquam, n. 126. C. de reuocand. donat. & de- fice confitut. part. 3. limit 31. num. 12. D. Couarr. in rubric. de testam. part. 2. ex n. 39. vbi alijs Matienç. in l. glof. 10. n. 65. cit. 4. lib. 5. Recopilat. Gutier. de iura- mento contrah. part. 1. cap. 27. num. 5. vers. Sed contraria. Pareja de instrument. edit. tom. 1. tit. 5. resolut. 10. n. 68. 69. & alijs in ulti, apud Menochium conf. 37. a. n. 157. Contra verō tentatiā communis etiam docens, has clauulas esse obseruandas, acīdī contrahentibus adiicerentur, quā amplectuntur plurimi, quos referunt, ac lequantur ipse Menoch. a. n. 130. & Her- mos. in l. 32 glof. vlt. n. 9. tit. 5. p. 5. et in- telligenda, si de modo prædicio tra- cetur aut illa ad folementia, vel lubitan- tialia actus pertineant, nam in ipsas cre- duantur partes consenserit eo ipso, quod instrumentum fieri voluntur, renuncia- tio autem l. 2. non est modici præaudi- ci, nec ad folementiam, vel lubitan- tiam ventionis spectat, atque ideo a tabelli- onis adiecta pro non scripta debet ha- beri. Nec quicquam intererit, quod re- nunciatio virilis fiat, possetque vel vē- ditor, vel empori virilis esse, quoniam hoc verum est, si in abſtracto consider- tur, non si iam in contractu posita, eten- tim illam iulo erit nociva, & deceptio- ri favorabilis, cum ad laetōne tempus contrahit in�ciatur regulariter, vt c. proximo preced. dictum est.

Ibi: Quam obrem quanvis seipſim. Tamen nō obstante renunciatione fa- et in eodem instrumento auxiliū d. l. 2. concedi quotidie videmus, vt testa- tur Matienç. d. glof. 8. n. 43. alioquin inutilis iam est proutio eius constitutio- nis, cum in omnibus instrumentis talis clauula renunciationis ex conlectudine tabellionum adiiciatur, sicut considerat Morla. d. q. 24. n. 8. Et quanvis de iure du- bia sit queſtio, Calcanei sententia, quām amplectuntur tot grauiſſimi Interpretes adiuerium D. Couarr. lauda ti supr. n. 20. & aploſt. et, atque ideo tenenda, cū in du- bijs non minus tūtum sit, quām iusta be- nigniorerū lequi interpretationem, l. ea que 153. q. In redubia. ff. de reg. iur. magiſ- que repetitioni, quām aduentū lucro fauendū, l. nō debet. 42. q. In redubia. ff. cod. F 3 Num.

Num. 5.

28 Enormissima lassione in contractu contingenti renunciatio, d.l. 2. quomodoli
bus f. et. s. mo. & iuramento sollicita non
obstat. Isto agenti aduersus deceptorum,
Est communis rei utio, pro qua sunt Molin.
de primogen. lib. 2. c. 3. vers. Quod tempe
randum. Barbol. in coll. Elan. num. 130.
Ant. Gab. d. lib. 3. tit. deim. decif. 1.
num. 8. Gregor. Lop. in d. 1. 36 glof. vlt.
Simonceli de secretis lib. 3. tit. 8. num. 233.
Guttierr. d. cap. 26. num. 7. Trentacing. d.
tit. de empt. resolut. 3. num. 8. Villadieg. d.
num. 139. vers. 1. lo miseria Buras.
decif. 75. num. 6. 8. & decif. 116. num. 15. Pal
chal. de patr. potest. part. 1. c. 8. n. 47. Thor.
d. conf. vno. n. 43. Galerat. de renunciis. c. 1.
2. renanc. 102. num. 24. vers. Contrarium ve
rius. Padilla in d. 1. 2. num. 43. Matien.
d. glof. 8. num. 48. Ceull. tom. 1. queſt. 115
num. 4. Afflito. decif. 322. 7. Castill.
quotidianar. lib. 3. cap. 2. num. 36. 41. 53.
qui ait, nullam cautelam excogitati pol
le, vt remedium contra enormissimam
lassionem excludatur. Hermoſ. apud que
alij multi, d. glof. 11. num. 35.

29 Sed si lassio enormissima fuerit cu
iuramento specificè renunciatum, ceſla
re omne legis auxilium ad contractus ref
elisionem. op̄phantur. Ant. Gom. variar.
lib. 2. cap. 14. num. 20. vers. Tertii infero.
Michael Graſſ. in ſuſſia abuſefato. q.
13. vers. Contrarium. Tuſch. lit. L. conclus.
44. num. 44. Butr. in cap. contingenat.
num. 13. vers. sic concul. tunc. de iureverum.
Bertoſ. conf. 51. num. 16. lib. 1. Bargal. de
dolo. lib. 2. cap. 2. num. 42. vers. Ex adueroſ.
Gaiatia conf. 32. num. 32. Contrarium
vero iusticie Hermoſ. d. glof. 11. num. 4.
Abbas. d. cap. cum contingat num. 2. de
iureverum. Cagnoſ. in d. 1. 2. num. 98. Padilla
ibid. num. 43. Rot. apud Casiſſio. decif. 1. de
empt. Grammatic. decif. 66. num. 48. 49.
Molin. vbi proxime num. 19. Guttierr. in
Authent. sacramenta puterum num. 98. C. fi
duceſ. vendit. Pet. Barbol. in l. 1. part. 5.
num. 53. ff. ſolat. matrim. Caſſili. d. cap. 2. 4
num. 28. Auguſt. Barbol. in d. collectan. n.
130. Seraphin. de priuileg. iurament. priuileg.
131. num. 6. queſt. lassentia verior eſt,
ac communior, iura enim dolum in hac
lassione preſumunt, vt cum alij docet
Hermoſ. num. 46. qui iuramenti viſoue
dus non eſt, qui quidem dolus quaſi ad

hibitus, ex proposito concensum iurant
is tollit. & ideo nec contradicunt, nec re
nunciat iuramento firmatur. Faciunt
tradita ſupra. 5.

Quia ſit enormissima lassio iudicis re
linquitor arbitrio iuxta veriorem opi
nionem. Giurba decif. 110. nu. 4. Caſſili.
tom. 7. de tertii. cap. 18. num. 91. Ferentil.
in addit. ad Buratum. decif. 116. lit. 3. Mo
lio. d. cap. 3. num. 18. in fine, Garcia de ex
pedit. cap. 18. num. 21. ad finem. Sforcia
O. id. de in tig. reſiſtut. part. 1. queſt. 4. n.
11. Hermoſ. cum pluribus d. glof. 11. n.
11 Noguerol ſupra. 59. Eſcobar de ra
tioſin lib. 2. compit. 6. n. 10.

Vt uideſideretur relaxatio iuramentorum
ob enormissimam lassionem agitur?
queſtioſis eſt. & negant Matieç. d. glof.
8. num. 49. Caroc. ſupra. d. rubric. de riſ
cindend. lecas. num. 35. 36. Mancin. ſupra
part. 6. queſt. 4. num. 1. Farinac. in frag
ment. part. 2. verb. iuramentum. num. 1273.
1290. Benechend. in addit. ad Seraphin.
de priuileg. iurament. priuileg. 31. num. 16.
17. & priuileg. 61. num. 55. Ioleph. Luco
ni. L. uencl. decif. 27. num. 18. 20. & alij
apud Hermoſ. d. glof. 11. num. 82 & Bar
bol. in collectan. ad Auth. sacramenta pu
berum. num. 17. C. ſi de vers. vendition.
Seo contra non eſt audierum enormi
ſima lassio, niſi relaxatione iuramen
tum in petata, fulſilient Caſſili. quo
tidianar. lib. 3. cap. 2. num. 26. vers. An
abſluto. Capic. decif. 159. D. Couarr. in c.
quauius pacium part. 3. 9. 11. 8. de peſt. in
Guttierr. in d. authent. ſacram. coni
pulum. num. 96. vers. Si d. his non obſtantibus.
Fochia ſupra lib. 8. cap. 69. in fine. Cácer.
o. cap. 13. num. 11. vers. Ex quibus. Mo
lin. d. cap. 2. num. 25. Azeued. in l. 4. num.
137. tit. 21. lib. 4. Recopilat. Ceull. tom.
2. queſt. 900. num. 35. queſt. lassentia ma
gis communis eſt, ac tuta. Sed priorem
admitit Rota decif. 102. num. 2. part. 2. di
uerſor. cum manifeſtè de enormissima
lassione, conflat. Hermoſ. numer. 84. ac
quodiximus ſup. lib. 1. cep. 4. num. 43.
Sed eſti contrahens iurauit, te non per
titum abolutionem iuram ero, q. o
contractum firmauit, poterit tam à pri
mo, quam à ſecundo iuramento abſolu
ti. Molin. n. 25. Hermoſ. qui alios referit,
ſup. n. 92. Sed ſi colus ex proposito inter
ueniet, nulla debet abſolutio peficiari.

Mo.

Num. 6.

Molin. num. 14. D. Couarr. in cap. quanuis
pacium part. 3. ſ. 4. num. 3. Abbas in cap.
cum contigat, num. 3. 2. 3. de foreſtūrand.

32 Que communis tententia tradita n.
29. ampliatur eſti renunciatio fit ex in
teruallo geminata, adhuc enim enormi
ſima lassio erit audiendum ob pra
sumptum deceptoris Hermoſ. d.
num. 46. Boer. decif. 3. num. 5. Molin. d.
num. 19. ad finem. Guttierr. vbi proxime
num. 99. vers. Seſiſonē, in fine. Pinel. part.
3. cep. 1. num. 36. Burg. de Paz. conf. 28.
num. 22.

Ibi: Qua quidem caſu lassio re ipſa contingit.

33 Lassio enormissima quoad iuriſ effe
ctus doſi conparat ut exhibito ex pro
prio. Hermoſ. num. 46. Valate cof. 130.
num. 22. Maſcard. conſul. 5. 1. num. 7.
28. Iohoph. Ludovic. Peruſ. decif. 18. num.
55. 56. 63. 70. Caidas Pereira in l. ſicura
tor. de vebo. Leſis. num. 1. ve. ſi. Quando agi
tus. Cancer. d. cap. 13. num. 11. Andr. Gall
obſeru. lib. 2. obſeru. 147. num. 8. Caſſili.
quotidianar. lib. 3. cap. 2. num. 20. 41. 53.
vers. Iſautem. Seraphin. de priuileg. iuram.
priuileg. 8. 3. numer. 77. Farinac. in prax.
crimin. queſt. 89. numer. 140. qui pluri
mos referunt. Hinc eſt, vi ſi lassio enor
missima interueniat, deceptoris elecio
denegetur, qua eſt ex d. l. 2. competit, led. la
ſus ad contractus reſiſtutione agere pre
cise potest. Barbol. in d. collectan. num. 76.
Fontanella ſupra tom. 2. clauf. 7. gl. ſ. 2.
part. 2. num. 59. 60. Hermoſ. in d. 1. 56.
glof. 7. num. 20. tit. 5. part. 5. Cagnol. in d.
l. 2. num. 81. Thelaſur. decif. 165. num. 8.
Noguerol. allegat. 29. num. 210. Et ita in
prax terari, etiis eſt Anton. Fab. in ſuſ
Codice. lib. 4. tit. 30. difſiſ. 3. etiſi. iplo
contra teat, de reorib. decad. 7. error. 10. 2
num. 7. & D. Couarr. in d. cap. quanuis pac
ium 9. 4. num. 14. Inde etiam prouenit,
vt hoc caſu res cum fructibus per dece
ptorem ſi reſiſtūt, nedum perceptis,
led & qui percipi potuerint. Fontanella.
Barbol. Hermoſ. vbi proxime. Giurba de
cif. 105. num. 1. Gomez de Leon in ſuſ
centur. reſponſ. 19. Gamma decif. 40. 94.
num. 9. vbi Flores de Mena. Parador.
re. quotidianar. lib. 2. cap. ultim. part. 5. 6.
15. num. 13. Ceull. tom. 2. queſt. 763. nu
mer. 43. Cyriac. tom. 2. controverſ. 25. 8. nu
mer. 10.

Clauſula hæc, per quam contrahentes 34
ſiſi inuicem donat, quod vitra vel in tra
lustum pretium datur, vel recipitur, eſt
ex illis, quas tabelliones ex officio adi
cere ſolent, ut aduentunt Guttierr. in d.
authent. sacramenta num. 101. Menochi. de
arbitri lib. 2. cof. 144. numer. 4. Hermoſ.
d. glof. 11. num. 119. Gomez Vai lib. 1.
cap. 5. num. 20. & quanuis mali tentiant
cum D. Couarr. in præleto, per illam tol
lire medium. d. l. aut latim aliquam
donationem induci luxta verba in initru
mento ſcripta, ut videre licet, apud Me
nochium vbi proximā. Fachio. d. lib. 2.
cap. 19. vers. ſed & tercīa. Morla. d. tit. 9.
queſt. 20. per totam, qui p. ureſ referunt;
verius tamen eſt per talen etiatalum,
nec remedium, d. l. 2. auferri, nec aliquā
donationem inuici, niſi aliunde conſet
de scientia iuli pretij, ac animo donan
di. Ita Guttierr. Vaio. Hermoſ. vbi aufer
Monterro. in ſuſ praxi tract. 7. in prax.
instrumentum vendit. circa priuilegium. Pinell.
part. 1. cap. 2. n. 22. 22. Matieç. 4. glof. 8. n.
44. Caſſili controverſ. lib. 4. cap. 5. 2. 4. num.
38. Thelaſur. Pedemontan. decif. 1. 5. Mar
ta de clauſul. part. 1. clauſul. 363. Molin.
de iuſ. & iur. disp. 349. num. 16. Röderic.
de ann. redditib. lib. 1. queſt. 11. à num. 6.
Azeued. in l. 1. num. 29. tit. 11. lib. 5. Reco
pilar. Dicaſſili de iuſ lib. 2. tract. 9. disp. 3.
dub. 5. num. 34. Barbol. num. 58. vbi alij.
Ea enim verba præter contrahentium
intentionem adjiciuntur, qui minimè de
donatione cogitat, ſed coſtructum virtu
que onerosum volunt celebraſte, ac per
functorie ponuntur. Caſſili ſupra num.
39. in fine. Tuſch. lit. C. concluſ. 30. 4. nu
mer. 12. Actus autem non debet vitra
agentium intentionem operari, i. non
omnis 15 ſi cert. præter etiatalum verbo
rum aliud ludefat, cum no illa, ſed mens
ſit attendenda diſponit, i. generaliter
6. C. de impuber. & alij. i. ſi quis filium 3.
C. de liber. præterit. l. 3. ſ. Condicio. ſi ea adi
mend legat. cap. aures 22. queſt. 5. Auguſt.
Barbol. de axiomatib. iur. axiom. 222. nu
mer. 1. vbi plures refert, & videas ad hæc no
tata ſup. num. 26.

Num. 7.

Inſinuatio nihil aliud eſt niſi facta de
nationis apud iudicem competentem publi
ca-

estio, quam & alias definitiones tradit, & exornat Hermof. in l. 9. glos. 1. num. 28 tit. 4. part. 5. que quatuor de causis iure ad valorem donationis ultra quingentos solidos determinatur. Primo, ut inter donationem & insinuationem donans matriri deliberet, num sibi expediatur actum illum perficere, nam ante insinuationem potest donatio revocari sicutim quad excessum quantitatis lege permisit. Her mol. in d. l. 9. glos. 15. num. 2. Secundo, ut iteratio actus perleuerantia & animum deliberatum ostendat. Tertio, ad tollendum omninem suspicionem fraudis, & metus. Quartu, ut probationem occurritur falsificari, ita Ant. Canar. de insinuationib. p. 1. n. 18. Seraphin. priuileg. 73. n. 50. Rebuff. ad leg. Galiae. tom. 2. tit. de donationib. Insinuand. art. 1. glos. 1. num. 2. Menoch. conf. 26. num. 19. cum alijs. Pet. Gregor. syntagma lib. 28. cap. 13. num. 4. Card. Lug. sup. disp. 23. sect. 10. num. 149. vbi num. 156. An insinuatio in foro conscientiae requiratur, ut tuto conscientia possit retineri, quod ultra quingentos solidos donatum est & donatarium ad restitucionem non teneri, nisi petatur, cum Molina, & alijs resoluunt. Dicastill. sup. tract. 5. disp. 1. dub. 6. num. 113. 137. vbi quod lat. est, si faciat excesus exigatur.

36. Communis doctrina est, quod, vbi inter contrahentes remittitur maximè per verba importunitas donationem, quod datur, vel accipitur præter iustum pretium, si summam quingentorum solidorum id excedat, insinuatio requiritur. Tiraquell. in d. l. s. unquam, verbis domino nolargitus, num. 4. Ancharran. & Imola in cap. cum causa deempt. Roman. in l. 2. in princip. col. 4. ff. de serbor. obligat. Alciat. ibi num. 16. Alexand. in l. s. si quis cum alter col. 4. vers. Item, qui sunt, ff. ed. Fittman. degabell. part. 3. partis 8. principalis, quas. 12. in fine, Socin. conf. 215. col. 1. lib. 2. Pat. decis. 230. n. 8. lib. 1. late Fachin. d. lib. 2. cap. 19. vers. Ego in hacre duo. Quæ opinio quando vera sit, ex dicendis apparet.

Vers. Primū, locus iurius consulti.

Huic fundamento satisfacit D. Couar. infra num. 10. Et sequentibus num. 12. in fine.

Vers. Secundū, ratione insinuitur.

37. Huic ratione respondet, nō esse gra-

tuitam donationem, quām contrahentes faciunt, sed necessariam, supposito contractu venditionis, cum ideo reuident, vel remittant, quia alter contra hens emere, aut vendere renueret, nisi his passionibus contractus firmaretur. Vnde donatio non est, nisi impropriè, cū ob causam fiat. I. hoc iure 12. 6. fin. l. Aquilius Regulus 27. iuncta glos. ibi verbo, non merita ff. de donat. que ad iij validatem insinuatione non egit. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 8. num. 16. Bart. in d. l. Aquilius, num. 3. Ant. Gabr. d. lib. 3. tit. de donat. conclus. 1. num. 62. Iul. Clar. receptr. sentent. lib. 4. 8. Donatio quas. 17. ad finem, Segura in lab. ex hereditate. n. 9. ff. delegat. 1. Cyriac. tom. 1. controv. 128. num. 109. Gratian. disceptat. cap. 8. 2. num. 24. 25. Hermof. in d. l. 9. glos. 15. n. 15. tit. 4. part. 5. Videas pro solutione huius argumenti D. Couar. infra num. 12. in fine.

Num. 8.

Renuntiatio proprii iuris, ad fano. 3. rem alterius censeatur donatio, glos. verbo, dimittere in cap. ex part. 12. de offic. Et potest iudic. deleg. Bart. in l. s. fraudator 25. in princip. ff. que in fraud. crediter. Tiraquell. in d. l. s. unquam verbo, donatione larcinata num. 7. Afflicti decis. 322. ex num. 2. Nauar. de pol. glos. 15. num. 5. Cernantes in l. 6. Tauri. num. 70. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 23. num. 43. Hodierna. ad Surdum decis. 70. num. 12. Beillon. de iure ascendenti cap. 7. quas. 41. num. 68. 69. Tondut. supra num. 14. qui constituit differentiam cum Cancerio part. 3. cap. 22. num. 211. Et cap. 15. num. 171. inter renuntiationem, & repudiationem, nam haec tollit iuris querendi facultatem, in qua nec consideratur donatio, nec insinuatio requiritur, illa lana quælibet auferit, quæ cu donatio vera sit, ultra quantitatem perniciem abique insinuatione non subiicit, Seraphin. priuileg. 109. num. 4. idem Tondut. num. 21. Rosa. decis. 323. num. 34. Et decis. 320. num. 24. 30. 34. part. 6. in recentior. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 4. num. 10. vers. Item etiam predicta habent locum, Hermof. d. glos. 15. n. 17. Dicastill. d. tractat. 5. n. 119.

Ibi: Quo sit, ut etiam in remissione debiti.

Si debitum certum remittatur, insi 39

nua-

Variar. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

nuatio; vt in donatione opus erit, secus si dubius fit. Card. Lug. sup. disp. 23. sect. 1. o. n. 150. Dicastill. d. tractat. 5. dub. 6. num. 128. Bald. in l. illud. C. de Sacrosanct. Eccles. Ant. Gom. d. cap. 4. num. 9. Dueñas reg. 220. ampliat. 1. Iul. Clar. d. 9. Donatio, quas. 1. 6. num. 2. 3. Mozz. de contract. tract. de donat. tit. de substantialib. donat. n. 17. 18. Matieno in l. 7. glos. 6. num. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. Hermof. d. glos. 15. num. 5. 6. Cancer. part. 1. cap. 8. num. 4. illicet contrarium teneant Ant. Fab. in Codic lib. 8. tit. 4. disting. 3. Gratian. cap. 409 num. 19. Borell. in summ. decision. part. 3. tit. 1. de insinuat. donat. a. nn. 93. vbi alios laudat, qui docent, abique insinuatione remissionem debiti siquid valere.

40. Igitur hunc argumento dicendum est, omnia supra tradita procedere, cum ex merita liberalitate quis remittit, aut renuntiat, non si ex necessitate procedeat. Contractus onerosus, vnuenit ei, qui auxilio d. l. 2. renuntiat, quia nullo modo donare intelligitur. Cyriac. d. controver. 128. num. 105. Bim. conf. 195. n. 16. volum. 2. de quo D. Couar. infra n. 12. in fine, & diximus sup. n. 34.

Ibi: Contrarium tamen in eo insinuationem non requiri.

41. Hunc intentiam omnino tenendam: scilicet in renuntiacione d. l. 2. insinuationem non esse necessariam, quia donatione non est amplectuntur. Tondut. d. cap. 37. num. 22. Seraphin. decis. 18. 1. Alberic. in donari. ff. de donat. Gratian. disceptat. cap. 273. num. 39. Hermof. d. glos. 11. n. 26. Pinell. part. 1. cap. 2. num. 24. vbi Suarez. tñt. sequuntur, tunc insinuatione defiderari, quidam conit, liberaliter renuntiationem suisse factam, non necessitate aliqua dimanant, a precedente contractu, vt contingit in clauilis ex officio per rebelliones insertis, vel quas contrahentes simul in eodem instrumento adiunxit, quod secus est, cum quis voluntas donare. Tilio mille, fundum duorum milliū ei pro mille vendit, vt in causa l. s. quis donationis 38. ff. de cōtrah. emp. Idemque est, si post internalum fiat renuntiatio, quia iam necessitate precedenter contractus ceperit, vera donatione est, quibus causibus insinuationem adhiberi, necesse est, quod optimè aduerit Cyriac. & Tondut. vbi proxime, distin-

guit enim inter remissionē in pacis cassioris vñditionis facta ratione prioris contractus, & eam, quæ principaliter fit, necessitate non cogente, & licet verba donationem sonent, non, quod dicitur, sed quod agitur, est considerandum, nec de nomine, sed de substantia contractus ratio haberit debet, l. cum in venditione 36 ff. de cōtrah. emp. l. s. uno 12. in princip. ff. locati. tñt. 9. C. de contr. emp. l. 1. Et per totum, C. plus valere, quod agitur, Carleual. d. tom. 2. tit. 3. disp. 35. num. 45. vbi multi, Barbol. in collectan. ad l. non epistolis nu. 13. C. de probat. Tiraquell. de retract. ligagier. §. 30. glos. 1. n. 1. & sic intelligenti dunt Card. Lug. vbi proxime, & alijs.

Vers. Primū etenim.

Contractus nomen, ac naturam fortius intiuntur ab eo, quod contrahentes principaliter intendunt, et si aliud admisceantur, l. s. sterilis 22. ff. Si tibi fundum, ff. de action. emp. l. s. tenetur 6. cod. Gutier. de galbell. quas. 35. num. 13. Molin. disp. 336. num. 6. Lassarte de decim. vendit. cap. 2. & num. 1. Menoch. de presumpt. lib. 3. pref. 104. num. 38. Pinel. in d. l. 2. part. 2. rur. bric. num. 2.

Hoc argumentum, cui Fachin. ref. 43 pondet, & alijs, d. cap. 19. non multū vera sententia fuerit, nam si constaret de verò animo donandi, donatione non esset accessoria venditionis, cum propter hanc illa facta non fuisset, sed ex liberalitate, possetque contractus gratuitus ab oneiro separari, vt insinuatio, vbi necessaria foret, adhiberetur, in eo licet vnu contractus alterius sit sequela, non ideo teneri sine iuris solemnitatibus, l. 1. ff. vlt. ff. de reb. eorum. Alioquin fraus fieri legi sepe posset, si vnu contractus in consequentiā alterius celebretur ad effugientias iuris solemnitates. Igitur in præsentī questione illud solūm initio adiudicari debet, num libera donandi voluntas adserit, nec ne, vt dicamus insinuationem requiri, vel non.

Num. 9.

Vbi non apparet, quid contrahentes principaliter voluerint agere, talis contractus celebratus creditur, qualis ab eis fuit denominata, Gratian. disceptat. cap. 96. num. 30. Augusti. Barbol. de axiomat. iur. axiom. 109. num. 4. Ant. Monach. Flo-

ren-

Addit.ad Couarruias.

rentia, decisi. 5. num. 5. Menoch. d. lib. 3. pref. 105. num. 2. Ant. Gom. lib. 2. variar. cap. 2. num. 10. Cyriac. rom. 1. controveſ. 145. num. 44. Tondut. quæſion. ciuit. cap. 79. num. 1. Marelcot. variar. lib. 2. cap. 133. num. 2. Vnde ſi pecunia & res, cuius valor parum, aut nihil quantitatē pecunia excedit pro re alia dentur, & contrahentes ſe permutare dixerint, erit contractus permutationis; ſi vendere, erit venditio. Cardin. Lug. de iust. rom. 2. disp. 26. ſcī. 1. num. 6. Icl. cod. trāct. lib. 2. cap. 21. dub. 1. Dicatill. in ſimil. trāct. lib. 2. trāct. 9. disp. 1. dub. 1. num. 51. Anton. Gom. vbi proximē Gutier de gabell. queſ. 30. num. 2. Cyriac. rom. 1. controveſ. 69. num. 14. Molin. d. disp. 336. num. 6. Matienç. in l. gloſ. 10. num. 4. tit. 11. lib. 5. Recopilat. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. num. 70. vers. Sed confidera. Lafat. ſupra cap. 17. num. 22. Pinel. vbi proxime num. 6. Bertachin. de gabell. part. 3. partis 8. principalis num. 2. Parlador. different. 109. 9. 4. num. 8. Quod verū eit, cum nō agitur de aliorū p̄iudicio, quām corundem contrahentium, nam ū terio detrimentum immineat, non attendit nomē actui impoſitum, ſed quod verē actum eit, quare ſi res pecuniam excedat, erit permutatio; ſi pecunia rem, venditio, quanvis maximus exefiſus non fit, quidquid contrahentes dixerint. Gutier. d. queſ. 30. num. 6. Molin. d. disp. 336. num. 7. Lalarde vbi proxime. Pincl. d. cap. 2. n. 3.

Ibi: *Nisi pecunia, qua rei in permutatione accedit.*

43 Quoties inter valorem rei, & pecunia quantitatē, quæ pro alia re datur, magius eti exefiſus, nihil interet, quod non ē contrahentes actui impoſitum, nam aur res excedit pecuniam, & permutatio cenebitur; aut pecunia rem, & venditio iudicabitur. Dicatill. num. 62. Gutier. num. 5. Molin. Ant. Gom. Parlador. Cardin. Lug. Let. vbi proximē, Matienç. d. gloſ. 10. num. 6. Cyriac. d. controveſ. 69. num. 12. 13. 16. Guid. Pap. queſ. 92. Boer. decisi. 144. Mantic. d. lib. 2. tit. 2. num. 17. & lib. 22. tit. 28. num. 70. Ratio eit, quoniam ſi, quod gerit, repugnat nomini ab agentibus impoſito, a verbis recedit, & ſecundum substantiam contractus iudicatur, l. cum manu ſata 80. ſ.

ſin. ff. de contr. empt. l. iſſulam 6. ff. de p̄ſcript. verbis, l. vbi ita donatur 27. ff. de donat eaſi mortis. Cyriac. rom. 2. controveſ. 254. num. 27. cum ſeqq. Gutier. num. 4. Matienç. num. 5. Boer. num. 2. Purpurat. in l. 2 in princip. num. 5. 1 ff. ſi cert. petat. Bald. in rubric. C. de utr. emplogetur. Barbatia in rubric. In Decret. de locat. & conduct. col. vlt. Iul. Clar. receptar. ſentent. 9. Emphyteuſ. queſ. 1. in fine, Menoch. de pref. 104. ex num. 28. & pref. 105. num. 10. 11. 12. vbi hoc ita eſte ait, quia ſala demoſtratione, vel nominatione rerum veritas immutari non poteſt. l. cum fulſaſ. C. de utr. & fact. ignorat. Inde prouenit, vt cum in contrāctu, de quo agimus repugnet nomen permutationis, actui, in quo maxima pecunia, quantitas pro re datur, venditio celebrata contra veſta contrahentium cenebitur, nec de re, qua cu pecunia datur, curandum eit, qua cum exigua fit, accedit pecunia, contractus autem ab eo, quod principale eit, natu ram ſortitur, vt praefati DD. aſterunt. Idemque per contrarium dicendum eit, vbi contrahentes dixerint vendere, com res multum excedit pecuniam, que cum ea datur, non enim eit v̄deditio, ſed permutatio.

Sed hæc erunt limitanda, ſi ex mente 46 contrahentib⁹ apparet, ita voluſe contrāctu expreſſum celebraſe, vt in aiunt minime contentirent, tū enim ſi verba actus ſubſtantia ſunt coſtraria, nihil agitur, ne contra voluntatem agentium ſuſtinebitur, quod geſtu eit, alio modo, quām illi expreſſerunt, atque ita intelligi debet communis doctrina, cum multis per Tondutum tradita ſupra cap. 69. num. 16. cum ſeqq. qua ſuperius dicta videntur cuſtere; at cum ſimilis in dubio actus debet interpretari, vt potius iuſtitiebitur, quam pereat, l. quoties l. 2. ff. de reb. dub. atque ita prælūmitur, contrahentes voluſe, actum eo modo facere, quo melius ſubſtitere poſſet, quanvis in nomine errauerint.

Ibi: *Quod ſi res, & pecunia equeſles ſint.*
Si equeſles omnimoda ſit inter pecuniam & rem, qua cum illa datur, aut paruſit exefiſus, vt pro nibilo habetur, & contrahentes nomē contra et non exprefſerunt, triplex eit tentitia. Prima receptione habet, contractum

Variaſ. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

permutationis intelligi, vt cum Bartolo ſentient Menoch. d. lib. 3. pref. 39. num. 2. Oſuald. ad Donellum lib. 13. cap. 1. lit. K. Tiraquel. de retract. lignag. 9. 30. gloſ. 1. num. 13. Richard. in ſ. Item p̄tium, num. 15. inſi. de empt. Bertachin. vbi proximē Cyriac. d. controveſ. 69. num. 15. Ant. Gom. d. num. 10. in fine. Exea de paci. num. 5. 16. vers. Tertius caſus, & alios lau. dat. Pinel. ſup. n. 5.

Ibi: *Verius tamen eſt.*

48 Secunda, cui D. Couarr. adhæret, doceat, pro parte venditionis, pro parte permutationis eſt contrāctum, hāc amplectuntur. Card. Lug. ſup. Dicatill. num. 63. Gutier. d. queſ. 30. num. 13. vbi de praxi refertur. Matienç. d. gloſ. 10. num. 8. Laffarte cap. 17. num. 22. Pinel. d. cap. 2. num. 9. Gratian. de p̄ſcript. cap. 206. num. 22. Molin. disp. 336. num. 8. que proculdubio tenenda eſt, quoties de tertii p̄xūdicio traſtractatur, licet alia in puncto iuriſ ſuſtitutio. Bartoli videtur.

Ibi: *Quo in loco Baldum adducit.*

49 Tertia Baldi aſfirmat, hoc caſu contrahi venditionem, cum quo ita tenet. Alexand. in l. 2. num. 7. ff. ſi cert. petat. Curt. Iun. in l. ſi paſcenda, nu. 11. C. de paci. & in eam inclinat. Carleian. Cotta immemorabilib⁹. verb. contractus in ali dubio, quām veram ſentient, ſi pretij mentio in instrumento fuit, aut alia coſtetur, pecuniam pretij nomine ſuſtituit. Exea ſupra numer. 5. 17. Purpurat. in l. 2. ff. ſi cert. pet. Ripa ibi col. ſin. nam vbi de p̄f. agitur, venditio contrahi prælūmitur. l. ſin. C. de p̄d. Decurion. lib. 10. gloſ. verbo, accepto in lapid. Celum. 6. Sed cum legitima, ff. de dol. except. Afiliat. decisi. 72. n. 9. Alciat. in l. 2. in princip. num. 26. ff. ſi cert. petat. Marfil. ſingul. 105. Menoch. d. lib. 3. pref. 74. Ferret. in l. iuris gentium, in princip. num. 46. ff. de paci. Iplam quoque admittunt, il species, pro qua res & pecunia datur, habebatur venalis. Exea, vbi proximē Pinel. numer. 6. Matienç. num. 8.

50 Sed ſi res, aut pecunia inter ſe aliquam notabilem diſſentiam conſinat, nomine a contrahentibus non adiecto, contractus ex eo, quod p̄zuale, affiſſa bitur, niſi, vt diximus, exefiſus valde ſit exiguis, qui pro nullo computatur. Gu-

tier. cum alijs d. queſ. 30. num. 8. Gratiā. cap. 206. num. 22. Oſuald. vbi ſupra, Pichard. d. num. 15. Molin. disp. 336. num. 8. Pinel. num. 2. 4. Boer. queſ. 214. col. 2. Dec. in l. imaginaria, ff. de reg. iur.

Qua omnia obſeruatione ſunt dignas, ad materiam retractus, qui l. 7. tit. 11. lib. 5. Recopilat. datur conlangueſis, nec non ad gabellarum traſtractatum, in quo multum interest, an venditio, vel permutatio celebretur, vt aduerterit Gutier. d. q. 30. nu. 6. Ad qua vide Molin. d. disp. 336. n. 7. Dicatill. ſup. n. 63.

Vers. Secundo, vt ad iſtitutum peculiare re-grediamur.

Ratione huic respondit Fachin. dict. 52 cap. 19. quodcum contrahens exprimis dona, ſumus in claris, & ideo illis conlecturis non eſt locus, ſed replicatur, quoad verba ſolum id eſte verum, non quoad animum donandi, qui ex illis minime colligi potest, cum ex actu potius prelūmitur voluntas donandi non adēſſe.

Num. 10.

Ibi: *Nec obſtat quod in dictis.*

Licet inter extraneos nunquam do-53 natio p̄ſumatur, Menoch. de arbitrat. lib. 2. cap. 88. num. 1. vbi latè, Carleian. d. tom. 2. tit. 3. disp. 23. num. 43. & diximus ſupra, lib. 1. cap. 16. num. 73. Inter coniuges tamē ob affectionem coniubialem fecit eit l. uxoriſue 32. ſ. vlt. ff. delegat. 3. & probauimus d. cap. 16. num. 67. qua re laſio in venditione contingens virō, vel uxori potius liberalitati, quam ne-cessitate tribuitur.

Num. 11.

De hoc dictum eit ſupra cap. proximo 54 num. 16. vbi probatus, laſionem in contrāctu venditionis, etiam iure gentium eſt toleratam, & quare. & nu. 19. quod etiam quoad forum externum de iure Canonico licet, quatenus in laſentem intradiuidiam actio, vel exceptio non datur. Ade Hermof. in d. l. 56. gloſ. 9. 21. Cyriac. controveſ. 1. 69. n. 13.

Ibi: *Poſſunt ſane Legiſlatores.*

Hanc potestatē permittendi mala, 55 vt maiora vitentur; penes Legiſlatores eſſe, docent D. Thom. 2. 2. queſ. 93. ar- tic.

tic. 3. Pat. Suar. de legib. lib. 3. cap. 15. cum seq. Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 39. nū. 2. Tiraq. de legib. conubial. l. 9. numer. 2. Azor. in ist. mor. lib. 5. quæst. 5. cap. 5. Cofr. de leg. pa. na. lib. 2. c. 9. Leotard. de ysur. quæst. 6. num. 25.

Ex hoc in veteri Testamento Moyses Hebreis repudiam quanvis illiciti permisit ob maius malum vitandum: ne scilicet mariti propter duritiam cordium vxores sibi exolas, quas expellere non possent, enecant, quod insinuat illo Mathaei cap. 19. Quoniam Moyses ad duritiam cordis veliri permisit vobis dimittere uxores vestras. Quod & refertur Marc. c. 10. atque ita sententia D. Hieronym. Beata, Theophilat. Eustym. in d. cap. 19. Tertullian. de monogamia, Origen, tract. 7. in Math. Alfon. à Castro suprà cap. 11. in 3. princip. argum. Sot. in 4. dist. 3. quæst. 2. art. 2. conclus. 2. Tiraq. vbi proxime nos congerunt, Barbol. num. 114. 115. & Hermo. suprà, & ita omnino tenendum est, quidquid docent Padilla num. 7. Dicat. Per. in 1. glos. unice col. 17. ad finem vers. Ex quo inferi poteſtit. q. lib. 5. Ordinan. Mæchaca cœtravers. rufus frequent. lib. 3. cap. 48 per totum Ancharran. in cap. peccatum conclus. 4. in princip. de reg. iur. in 6. Decius in 1. semper, in fine, ff. de reg. iur. Duens. reg. 148. Parlador. qui alios refert, different. 12. ff. 2. num. 13. Et ad restitucionem excusus computatio est facienda ex parte emptoris ab insimo prece, ex parte venditoris à supremo, Di- castili. sup. dub. 11. n. 144-145.

Num. 12.

Sunt qui prefatam conclusionem illi- mitant, cum contrahens ignorans si ful- rui pretium bona fide fedit, nam hic, læ- fatione potest cognita, nec peccat, nec re- stituire debet excusum, Ancharran. suprà num. 22. Benincal. de vendit. ad temp. cap. 5. num. 11. Burg. de Paz in cap. cum dilecti. num. 22. decim. Ludoice. Gom. in cap. 2. num. 7. de constitut. in 6. Barbol. suprà num. 117. Hermo. d. glos. 9. num. 31. & luri peritorum, hanc magis commu- nem sententiam, dicit. Ceual. d. quæst. 508. num. 3. Contrarium sane verius est: scilicet post cognitionem iacionis pec- care contrahens, nisi restituit, cum posset, ut cum D. Couar. affirmant omnes ferè Theologi. Cardin. Lug. num. 82. vers. Arguunt quare, Scotus in 4. dist. 15. quæst. 2. Syllust. in summ. verbo, empio. n. 9. ad finem, Medina de restitut. quæst. 32. col. 8. vers. Quanquam, & quæst. 33. col. 1. fe- nult. vers. Tertia proposito, Nauar. in cap. qualitas, num. 42. de patit. affl. 5. Ceual.

ibid.

Ibi: Ergo cum iacio etiam citra dimidiā. 56. Lædens alterum, etiam infra iuliū pre- tij dimidiā in contractū venditionis grauter peccat, & ad ex celsis restitu- tionem in foro anima tenetur, nisi pa- ruitas materia excusat, Molin. vbi pro- xime, n. 5. Dicatill. de iust. lib. 2. tract. 9.

vbi proxime Trullench. in Decalog. tom. 2.

lib. 7. c. 20. dub. 11. n. 10. Molin. affl. 350 n. 6. Less. de iust. lib. 2. c. 21. dub. 11. n. 8. 4. & alijs cōmuniter. Necin contrâlibus obligatio restituendi prouenit à mala si- de contrahens, sed ab actu extero cō- tra iustitiae, Pat. Vazq. in opuscul. de refut. c. 2. g. 2. dub. 2. n. 25. & probatius supralib. 1. c. 11. n. 61. Unde, nec mala si- des poreat ad restituendum obligare, nū actus in iusta fuerit, nec bona ab ea obli- gatione eximere, vbi proximus iustus ieditur.

53 Posset tamē prima sententia intelligi, cum vterque contrahens rei dilatate va- lorē ignoravit, & ea actu est, ut ambo se fortunæ committeret, remittit sibi ini- uice, quod præter iustū pretiū datū est, vel accepit, que causa non tenebitur, qui hæsit quicquid restituere, cum & se pericolo læsionis expoferit, Molin. dis- pur. 353. n. 11. Bonac. tom. 2. tract. de con- tract. 3. q. 2. part. 4. num. 6.

Ibi: Omnes tamen conuenient.

59 Dupliciter in contrâlibus, quicquid al- terū lædere potest, vel mendacis, ac ca- nulationibus ad fallendum adhibitis, vel folia industria, qua vnuquisque pro- prio patrimonio cōfūlens cum maiorī cōpeditio mititur negotiari, & si sciat ini- uitū agere, l. si voluntate 8. C. de refind. vñl. Primo calu dolū ex proposito in- tervenire dicimus, secundo dolū re ip- sa cōtingere: cum scilicet ablique aliqua fraude contrahens grauter læsus in ef- fecitu reperiatur, Parlad. vbi proxim. Cyriac. tom. 1. controv. 1. 160. ex n. 64. Me- noch. conf. 412. n. 7. Hermo. in d. 56. glos. 11. n. 47. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. n. 13. in fin. & n. 17. vers. Item ultradolus. Dolus vero re ipa cōtingens vere talis non est, cum non ex quantitate, sed ex qualitate facti dolus arguantur, l. dolus 10. C. de refind. vñl. Cyriac. supr. n. 6. Card. Lug. disp. 22. n. 96. Molin. disp. 352. m. 1. Petr. Greg. syntagm. lib. 2. 1. c. 13. n. 4. Sic tamen ab effectu appellatur, quâdoqui- de læsus dñnum partitur, ac si dolus intet uenisset, quæadmodum conflutus, in t. ergo 4. ff. Si quis autē sibi de fidicio mis. liber- tatis Fraudari creditores dixit, qui solo effectu, non consilio debitoris lædeban- tur. Hoc autem limitatur in enormissi- ma læsione, in qua dolus re ipa cōfin- gens proprieſimus, & ex proposito adhi-

bitus præsumitur, quanvis ancas fra- dandi faciat, Menoch. cum alijs, vbi pro- xime, Hermo. d. glos. 11. n. 46. Ioseph. Lu. Iou. Feru. decif. 18. n. 70. Inter do- lum autē ex proposito præsumpti, & verū quod cōtractū refissionē nul- la agoscitur diffreſtia. Hermo. cū alijs in l. 5. glos. vñl. n. 24. tit. 5. part. 5. Vnde quicquid in dolo ex proposito iactuitur, in iactuonē enormissima obliteratur, ut ex dictis hic, & cap. proximo precedentē cōstat. Et tamen inter utriusque notā dom dicimē, quod dolus verus actionem in dololum prædat criminalē, non sic prælumpus, Barr. in l. quod Nervia, n. 13. ff. deposit. Bol. in prax. crimin. tit. quomodoc proced. in act. in delict. n. 37. Loan. Mill. in prax. c. in rub. Accusatiōn's formula, n. 12. 13. Iul. Clar. in prax. crimin. 9. Homicidū col. 2. vers. Hec tamen cōcluſio, Menoch. conf. 1194. n. 3. Et nota, quod, ut dolus re ipa cōtingere dicatur, nec esse nō est, iactuonē eile enormē, aut enormissimā, sed quālibet grauē, Parlad. vbi proxim. quālios refert aſterētes dolū re ipa cō- tingere, cum quis intra dimidiā lædatur. Iguit quories dolus ex proposito in 60 emptionis cōtractū reperiatur, ob quā- cūque læsionē etiā infra dimidiā est ul- litarī, vel repetitioni locus, Ant. Gom. d. c. 2. n. 21. in fin. Noguerol. alleg. 18. n. 82. Mangil. de cūlitionib. q. 106. n. 15. 16. Mantic. d. tit. 20. n. 61. Galerat. de renun- ciā renūciat. 103. n. 17. Aug. Barbol. in collectiān. ad d. 1. n. 105. 1. et Hermo. in d. 56. glos. 9. ex n. 17. Gutier. de gabell. q. 9. n. 17. Ceual. tom. 1. q. 226. n. 6. Cy- riac. tom. 3. cōtravers. 22. n. 7. 8. Matiç. in l. 1. glos. 1. n. 11. tit. 11. lib. 5. Recop. Fa- rin. d. verb. deceptio. n. 43.

Vers. Quoties vero læſio.

Dolus ex proposito, aut eil dans causā 61 cōtractū, aut eil incidēs, roncarū & dolus dat contractū causam, cū eo induci- tur quis ad contrahendū, alias minime cōtracturus, veluti si homini de emptio- ne nō cogitari, falsa causa proposita, ali- quis ad emendum iudecat, legeatery 7. ff. de dol. 57. tit. 5. p. 5. Card. Lug. sup. n. 67. Bonac. tract. de restitut. disp. 3. q. 1. p. 5. 1. ff. 2. n. 2. Dicatill. de iust. lib. 2. tract. 3. disp. 1. dub. 6. n. 61. Caroc. de deposit. p. 2. tit. Advers. quos det. affl. deposit. n. 5. Car- dol. in praxi iudic. verbo, contractus, n. 18. Sanch. de matrimon. lib. 1. disp. 64. num. 2.

G

Pi.

Addit.ad Couarruias.

Pichard. in princip. num. 18. inf. de exceptione. Barbol. in collectan. ad l. si superflite num. 10. C. de dol. Qui quidem dolus cōtractus bona fide ipso iure reddit inanes. non sic stricti iuris. nam isti mero iure tenent. sicut per exceptionem. vel actionem de dolo laesis succurratur. Gutierr. d. q. 9. ex num. 5. Valasc. de iur. emphyteut. q. 9. p. 5. num. 9. Padile in l. transactione finita. C. de transact. Molin. disp. 352. num. 2. 14. Cyriac. tom. 3. controv. 422. num. 6. Caroc. supra num. 6. Ant. Gom. vbi proximè. Parlator. different. 42. num. 6. Corral. miscellanea lib. 2. cap. 8. D. Couart. late in reg. professor. part. 2. § 6. n. 6. qui n. 8. ait. hanc differentiam non procedere in foro conscientie. in quo omnes contractus dolus irritat. frequentur Gutierr. in l. 7. Molin. d. disp. 352. Hermos. in d. l. 57 glos. 1. num. 1. Bonacina cū alijs num. 3. Sea videoes Card. Lug. à n. 70.

62. Quam differentiam inter contractus bona fide. & stricti iuris de iure Canonico non admitti. quia fecundum illud omnes contractus bona fide sunt. tentiun. Hermos. vbi proximè num. 19. Bald. in cap. 1. in fine. de plus perit. lat. in f. Actio. num. 4. inf. de actionib. Bonacol. de equit. canon. 21. 60. Caroc. supra n. 8. Ceull. d. q. 226. num. 7. Sed verius est. iure Canonico. neque hanc. neque alias differentias inter contractus bona fide. & stricti iuris esse sublatas. argumento cap. cum venerabilis 6. in fine principiis de exce. D. Couart. vbi proximè num. 5. Parlator. d. different. 42. num. 7. Sartmient. selectar lib. 3. cap. 3. Aiciat. in rubric ff. de verbis obligatis. n. 4. & est communis et receptum.

63. Est aduentendum. quod non aliter cōtractus nullum propter dolus. nisi talis fuerit. vt in virum prudentissimum. & sagacissimum possit cadere. vt ex multis probat Hermos. d. glos. 1. in fine. vbi recte ait. hoc in arbitrio iudicet esse. qui pro persona decepti estimabit. nū dolo fuerit ad cōtrahēdu inductus. factius enim ruficis. quām industris. ac peritus seductus præsumitur. Nec ex verbis. quæ à cōtrahētibus communiter iactantur. dolus ei arguens. argum. l. sciendum 19. 9. Dicatum in fin. ff. de edit. edict. Molin. disp. 352. n. 6.

64. Dolus verò incidunt dicitur. cum cō-

trahens decipitur. vt cum proprio detrimento contrahat. et si aliqui cōflet contractatus. velut si emptuō Sichum dicatur. cum esse pictorem. aut fabrum per mendacium. propter quod pluris emit. quām veritate cognita comparet. quo casu cōtractus mero iure subfilit. excessus verò repetitur. data actione laiso ex eodem cōtractu. quānus laiso non sit vitra dimidiam. d. l. si voluntate. C. de res. vendit. d. l. & eleganter. si dol. ab glos. d. l. 57. tit. 5. part. 5. & ibi Hermos. gl. 9. vlt. num. 7. Gutierrez. d. q. 9. num. 17. Molin. d. disp. 352. num. 10. Ferret. in l. si quis cum alter. ff. de verbis obligat. Cyriac. d. controv. 422. num. 6. Pichard. in f. Actionum. q. 9. inf. de action. & in princip. num. 19. infit. de except. Caroc. supra Matienç. in l. 2. glos. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. Recopil. Anton. Gom. vbi proximè. Ceull. d. q. 226. num. 6. Card. Lug. num. 67. vers. Dolus incident. Bonacini. num. 2. 6. Sanch. n. 2. Dicat. n. 61. 81.

Hæc. vbi dolus ab eisdem contrahens. tibus adhibetur. quod si tertius sit. qui decipiat. primò in eum de dolo actio datur. & in subdito. cum hic soluendo non est. aduersus contrahentem. qui commodum ex fraude percipit. quæcum locupletior est factus. agitur. Hermos. in d. l. 57 glos. 1. num. 21. 22. Scaccia d. ampliar. 10. num. 8. 13. Caroc. de locat. tit. de dul. dant. cauf. contractu. num. 9. 10. 11. 24. & de depositu. tit. supra citato. num. 13. Azor. inf. moral. part. 3. lib. 6. tit. de contractib. cap. 10. q. 9. 2. Mantic. supra lib. 1. tit. 9. num. 6. 29. De quo Card. Lug. num. 83. Dicatill. à num. 87. Bonac. num. 3. vers. Dixi. si dolus. ex quibus nota. quod cū dolus interuenit. quæmodocunque circa substantiam rei emp̄ta. etiā à tertio adhibitus. non tenet cōtractus ex defectu contentus. Dicatill. tract. 9. disp. 3. dub. 2. vbi de emptione.

Quibus premissis sciendum est. quod cōtrahentes dolus contractu carlano dans in venditione reperitur. optio ipu. lato etiā infra dimidiam cōpērit. vt à conuentione omnino recedatur. vel vt ei cōflet. fible. Id. in quo fuit lesus. restituunt. Farin. in fragment. verb. deceptio. n. 34. vers. Et dñe de. Plac. in epist. delictor. cap. 36. n. 17. vers. Quod si statio. Matienç. in d. l. 1. glos. 1. num. 11. tit. 11. lib. 5. Recopilar. N. cala,

Varia. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

ad leg. Tolet. in resp. ad 6. & 8 part. prima fundam. num. 61. verf. Aretinus ipse. & in pragmat tax. pan. conclus. 1. nu. 58. Barbos. in collectan. ad. l. transactionem. nu. 5. C. de transactionib. & in collectan. ad d. l. 2. nu. 74. Hermos. in d. l. 56 glos. 5. nu. 17. Didac. Pet. in l. 1. glos. unic. vers. Si vero fuit. & verf. Et hoc est regula. tit. 7. lib. 5. Ordinament. Mantic. d. lib. 4. tit. 20. n. 61. Scaccia d. ampliar. 10. n. 7. Quod consequtetur lesus actione ex coden cōtractu. nam etiā nullus ipso iure sit 3. tamē coēsum eius. ob cuius fauorem annulatur. potest validus fieri. Ant. Gom. d. capit. 2. num. 21. in fin. Surd. decis. 108. Cancer. part. 1. c. 13. ex nu. 86. D. Ioseph. Vela differt. in l. 1. 34. 37. Hermos. in d. l. 57. glos. 1. nu. 14. Menoch. cons. 20. nu. 54. lat. in transactione finita. 3. C. de transactionib. Nullitatique opponi non potest ab eo. in cuius odiu actus annulatur. Barbola in collectan. add. l. transactione finita. nu. 4. Menoch. cons. 792. nu. 9. Matiesian. notab. 15. 6. Cyriac. tom. 1. cōtrat. 18. 1. n. 68. Magon. Florent. decis. 37. p. 5. Vat. de nullitate. tit. quod & quib. mod. nu. 124. Quod limitatur. quando lex cōtractu restituit. tunc enim ille corruit. quanvis lesus valere desiderat. Mantic. supra lib. 1. tit. 9. nu. 27. Hermos. in d. l. 57 glos. 1. nu. 17. Caroc. d. tit. aduers. q. det. act. de post. nu. 14. Tiraq. de legib. cōnubial. glos. 8. num. 91. Azeued. in l. 2. n. 5. tit. 1. lib. 5. Recop. Identiam de iure natura tenent Cardin. Lug. cum alijs. 77. Molin. disp. 352. n. 4. led Sanch. sup. num. 3. Reliquit. non teneri dolotum in foro conscientia ad standum cōtractual ante iudicis sententiam. quia poena est. quem leguntur Bonacini. n. 5. vers. Sed mihi. Dicatill. n. 85. & alii.

67. At cum lesus electionem habet. potest qui latit agere. vt suam manifestet voluntatem. num illicet veit flare cōtractu. vel ab eo resiliat. Hermos. vbi proximè. num. 16. Azeued. supra. Caroc. n. 13. Bart. in l. 1. Italianus. si quis collaudente. fideact. empt. Bald. in l. datum. C. de perie. & comm. rei vend. Padill. in d. l. trāsactione. vers. Claudiat. igitur. Gutierrez. d. 9. num. 10.

68. Sed si dolus. qui in venditione interuenit. fuerit incidentis. ipse lesus non habet electionem. sed agere debet ad pretij supplementum. si vendiderit. vel

ad restitutionem excessus. si emerit. ad quod deceptor præcisè tenebitur. cui optio etiam hoc casu proper fraudem suam denegatur ad rem restituendam. vel recuperandā. vt tenet Mexia. Pla. Ca. Farinac. Matienç. vbi proximè. Hermos. in d. l. 56 glos. 7. num. 18. Angel. in summ. verbodolus. § 9. Sylvest. verbo. cul. p. 6. §. 7. Molin. num. 12.

Ibi: Verum si quis sciens iustum valorē. Qui sciens iustum rei pretium viū. ab ignorantie illud emit. dolo videatur agere. atque ideō vel in foro extero agi. constringetur ad refaciendam iestōrem. etiam infra dimidiam. vt docent. C. Couar. Hermos. in d. l. 56. glos. 9. nu. 17. Mexia in pragmatic tax. pan. conclus. 1. nu. 159 & ad leg. Tolet. d. nu. 61. vers. Sed in foro exteriori. Matienç. in d. l. 1. glos. 1. nu. 13. vbi alii. qui tamē dubitata ita in praxi obtineri posse. & contrarium expressū in docet glos. fin. in l. item si pretio 25. §. vlt. ff. locat. Quod videtur ratione consonum. neque enim tribuendum est dolo. vt quicquid viū emere contendant. modo nullum mendacium. fraudem adhibeat. libique venditor imputet. quod ignorans rei lū. valoris ad vendendum accedit. Locus verò D. Augustin. ad forum animæ referendus est. in quo iustum pretium omnino solui debet. & ita tenet cum communis Molina disp. 352. num. 13.

Veri. Supereft casus.

Tuta conscientia carius venditur. aut emittit viū iusta pretio. quando alter sciens. & conscientiē nullā fit iniuria. Mantic. d. lib. 4. tit. 20. nu. 49. Farinac. in controv. vbi frequent. lib. 3. cap. 48. n. 2. 159 vers. Dices. Abbas in cap. 1. nu. 3. de empt. Afflit. in cap. 1. nu. 93. de feud. dat. in vim leg. commijor. Tiraq. de legib. com. nub. l. 9. nu. 13. in fin. Boer. decis. 142. n. 2. Burg. de Paz. in cap. 1. cum dilecti. nu. 18. de empt. Rip. in l. p. unquam. n. 18. C. de reu. cād. denat. C. pol. de simulat. cōtract. n. 24.

Contrariū autē verius. ac receptiū est. scilicet peccare. & ad restituendū quicquid vedit. vel emit etiam à scilicet

valorem rei. Ita Salom. 2.2. quest. 77. art. 1. controversialis. 18. num. 1. vers. 1. Medina de refut. tom. 2. tit. de reb. refutand. q. 22. vers. E contra. q. 32. vers. Quanquam, & quod. 3.6. vers. Tertii propositio. Herm. in d. 1.56. gl. 9. num. 34. Scaccia d. ampliat. 10. nu. 53. vers. Contra hanc. Felician. de censib. lib. 2. cap. 1. num. 8. cum seqq. Farinac. su- pranum 46. Matienç. in d. l. 1. gl. 1. n. 10. August. Barbos. in collectan. ad d. l. 2. num. 119. Nauar. in cap. qualitas. num. 31. 42. de penit. dist. 5. & in cap. nouit. notab. 6. num. 66. de iudic. Plaga in epitom. delictor. cap. 36. num. 18. Mexia in d. pragmat. con- clus. 1. num. 156. Gutier. praticar. lib. 2. quest. 181. num. 11. vers. Quofit. Cardin. Lug. disp. 26. num. 82. vers. Arguunt tertio. Dicatill. disp. 2. dub. 9. num. 132. Molin. disp. 351. num. 4. & communiter Theolo- gii, atque si tenendum est; nisi confiter. voluisse hæsum donare ex mera liberali- tate id, in quo damnificatus est; quod ex circumstantijs colligi poterit. Molin. vñ proximi. Bonacin. sup. q. 2. punct. 4. n. 23.

Ibi: Vnde in foro etiam exteriori.
72 Quid ob actionem ultra dimidiā cō- genitur, si pretium supponere eligat, pra- stare debet omne illud, quod decet vi- que ad iustum pretium; nec liberabitur solvens excessum ultra dimidiā, veluti si emiserit rem valentem viginti quin- que pro duodecim, restituere debet non vnum duxatax, qui est excessus ultra di- midiā, sed terdecim. quæ ad iustum pretium defunt. Hermol. in d. 1.56. gl. 9. num. 24. Capella Thototan. decis. 64. Cyn. in d. l. 2. quest. 8 Baldi. ibi. num. 7. quest. 12. Castrensi. num. 2. Ant. Gom. d. cap. 2. num. 22. vers. Et adde quod non sufficit, in quo omnes cōuenient. Pet. Gregor. syn- tagmat. lib. 2. cap. 2. q. n. 13. quod intellige iuxta tradita. sup. cap. proxim. n. 20.

Vers. Sexto. in tutelam, & defensionem.
73 Argumentum ab absurdō vitio, quo in prelenti vititur D. Couar. validum est in iure, l. nam absurdum 7. s. de bon. liber- tor. Euerard. in cent. legal. loco ab absurdō. 8. Menoch. cons. 1185. num. 22. Mantua, obseruat. 45. Peregrin. de fidei commiss. art. 11. num. 45. Manic. de connectar. ultimari. volunt. lib. 3. tit. 7. 4 princip. & de ta- cit. & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13. pertor- tum.

Ibi: Deinde etiam sequeretur.

Quando venditio modico prelio fa-
cta polsit nativitatem filiorum ex l. s. vni-
quam, C. deruocand. donat. reuocari, do-
cent Boer. decis. 143. num. 2. Mangil. de
imputat. quest. 108. num. 1. 9. cum alijs.
Marieng. in l. 12. gl. 1. n. 1. tit. 6. lib. 5.
Recopilat. Angui. in d. 1.12. gl. 1. num. 23.
Oluald. ad Donel. lib. 1. 14. cap. 32. lit. E.
Ignat. del Villar in Silvareponf. resp. 8. n.
36. lib. 1. Iul. Clar. receptor. sentent. lib. 4.
Donatio. q. 24. n. 5. Trentacing. variare
lib. 3. tit. de donat. resolut. 4. n. 6. cum seqq.

Ibi: Præterea, & tertio si hic donationem.

Venditionem VIII prelio per patrem?
factam in prædictum liberorum posse
ab eisdem reuocari, nisi tempore mortis
superfici bona, ex quibus integre legitimi-
mi deduci polsit, computato etiam;
quod in alienatione remisit, tenuit
Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quest. 18.
num. 10. Peregrin. de fidei commiss. art. 36.
num. 37. Cyn. in l. 1. in 7. quest. C. de in ob-
lig. donat. Baldi. ibi. num. 16. Ripa. in l. s. vnu-
quam, q. 9. C. de reuoc. donat. Bart. in l. 2. ff.
si a parent. q. fuer. manumis. Marta de
succes. legal. part. 1. quest. 25. art. 7. 2. num.
18. Quo casu filius agere non valet ad
pretij supplementum, sed ad recfisionē
contractus, oblatu prius, quod pater ac-
cepit. Mangil. de imputat. quest. 108. infra-
ne, Merlin. supra num. 16. Sed quia res
hæ dubia est valde, & DD. cum limita-
tione loquuntur, contulere oportebit
Mehchacam controversial. illustr. lib. 1. cap.
37. ex num. 2. Colta in cap. si pater. part. 3.
verb. priuare non posuit. num. 23. cum alijs
de testamenti in 8. Peguer. decis. 271. num.
15. vers. si vero alienatio. Cervantes in l.
6. Taur. n. 36. Cancer. part. 1. cap. de do-
nat. n. 36. Mangil. de imputat. q. 93. n. 16.
17. 18. 36. 38. & d. q. 108. n. 8. cum seqq.

Ibi: Nam ad primum constat.
Adhæc argumēta, vbi propontū sunt,
respondimus. Vide supra n. 37. et seqq.

Num. 13.
Quod vendor ius ultra dimidiā, re-
pēcta, quæ vñda fuit, apud emporē,
nulla eiudem culpa interueniente, polsit
agere ad pretij supplementū ultra lauda-
tos,

Variat. Resolut. Lib. II. Cap. IV.

hic à D. Couar. defendant Mexia in d.
pragmat. conclus. 1. nu. 158 ad fin. Gozad.
cons. 44. col. 2. lat. in l. vñd autem. q. Qui il-
lud. col. 1. ff. de verb. oblig. Beroi. in cap. cū
dilecti. num. 75. 79. deempt. Cui sententia
se subliteribunt, fires post litem conte-
statam super recfisionē contractus obli-
gator. Hermol. in d. 1. 56. gl. 10. num. 10.
Oluald. ad Donel. lib. 1. 14. cap. 32. lit. E.
Gutier. d. lib. 2. q. 136. Fachin. d. lib.
2. controversial. cap. 18. infin. Brit. supr. ex n.
lib. 5. Recop. Gutier. praticar. lib. 2. quest.
137. in fin. Cenall. quest. 443. num. 3.
Barbos. vñ proxim. num. 14. 8. Brito in
rubric. de locato. part. 2. q. 2. n. 31. Et si cō-
trarij tueatur Garcia de expens. cap.
18. num. 43. Qui, non obstante litis con-
testatione, emporē liberari, putat.
Ratio primæ, ac præcipuae assertioñis
est, quoniam vt eam tuentes existimat,
ex d. l. 2. iam res ipsa, quam pretij sup-
plementum sunt alterna in obligatiōne,
quare licet obligatio extingua-
tur quoad rei restitutionem, eadem pe-
rempta, permanet quoad supplemen-
tum pretij, ad quod præcisè compeli
potest, vt in alijs alternatiis obligatio-
nibus, in quibus rei electio est, l. s. vñd
95. q. 1. ff. de solut. Sed verius est, locu-
rem ex ea constitutione est in obligatiōne,
pretij vero supplemetum in elec-
tione emporis, vt tenuint quam plu-
rimi statim referendi, & late disputat
Pinell. in d. l. 2. part. 3. cap. 3. à principio.
Secunda vero propositio, de re perempta
post litem contestatam ea nithur ra-
tione, nam cum post moram eius, qui
lesit, res pereat perinde conuenient, ac
si existeret. I. quod te mihi s. si cert. petat.
I. si ex legati causa 23. l. cum filius 49. ff. de
verb. oblig. Mora autem per ludicra em-
interpellationem committit, nemis am-
bigit, Pichard. in tract. de mora. num. 45.
Ex quo videtur posse probari senten-
tiam Ioannis Garcie super traditæ cō-
tra communem, quod qui lesit iustam
causam habet litigandi, rite enim mil-
limè in mora constituirat, cum culpa
vñcer. Traq. de retract. linag. q. 4. gl. 2.
Pichard. nu. 33. Menoch. de arbit. ur. lib.
2. cas. 220. num. 50. atque ita re extincta,
iudicio pendente, deceptor liberabitur,
qui moram non incurrit litigando.

Num. 14.

Ibi: Contrarium expressim probat.

77 Contra præcipuum conclusionem pro-
ximè positam, scilicet, re extincta apud

emptorem absque ipsius culpa, nō esle
audendum vñdorem ultra dimidiā
laesum, si pretij supplementum postulet,
docent Ant. Gom. d. cap. 2. n. 22. vers. 16
adde, quid si predicta res. Greg. Lop. in d.
l. 56. gl. 10. Hermol. ibidem n. 1. 2. Par-
lad. different. 56. nu. 4. Cetallus supr. nu.
2. Gutier. d. lib. 2. q. 136. Fachin. d. lib.
2. controversial. cap. 18. infin. Brit. supr. ex n.
lib. 5. Recop. Gutier. praticar. lib. 2. quest.
137. in fin. Cenall. quest. 443. num. 3.
Barbos. vñ proxim. num. 14. 8. Brito in
rubric. de locato. part. 2. q. 2. n. 31. Et si cō-
trarij tueatur Garcia de expens. cap.
18. num. 43. Qui, non obstante litis con-
testatione, emporē liberari, putat.
Ratio primæ, ac præcipuae assertioñis
est, quoniam vt eam tuentes existimat,
ex d. l. 2. iam res ipsa, quam pretij sup-
plementum sunt alterna in obligatiōne,
quare licet obligatio extingua-
tur quoad rei restitutionem, eadem pe-
rempta, permanet quoad supplemen-
tum pretij, ad quod præcisè compeli
potest, vt in alijs alternatiis obligatio-
nibus, in quibus rei electio est, l. s. vñd
95. q. 1. ff. de solut. Sed verius est, locu-
rem ex ea constitutione est in obligatiōne,
pretij vero supplemetum in elec-
tione emporis, vt tenuint quam plu-
rimi statim referendi, & late disputat
Pinell. in d. l. 2. part. 3. cap. 3. à principio.
Secunda, re perempta absque empo-
tis culpa.

Re absque deceptoris culpa peremp-
ta apud tertium possessorum, qui iuliu-
s pretij numeravit, adhuc iulius agere po-
terit contra primū emptorem ad pretij
supplementū, qui iuliu tenebit pra-
stare, quod ultra datū à le, accepit à ter-
tio vñque ad iustum valorem rei, & non
ampius, vñde si rem valētem viginti
nouē emit, ac postea vendidit alteri
triginta, tantum, viginti restituere leto
cōpelletur, Barb. n. 146. Pinel. d. c. 1. n.
G 3 38.

Addit.ad Couarruias.

38. Matienç. num. 31. Hermot. num. 8.
Alberic. in d. l. 2. num. 11. Fulgo. ibi num.
7. ad finem. Gutier. d. quæst. 136. in fine.
De quo sup. cap. proxim. n. 87. vbi alios
refero, ratione reddita.

Ibi: Ex quibus tertia deductur.

79. Si res casu pereat apud emporem, cū
ipse ultra dimidiam læsius fuerit, ad
restitutionem excessi petendam admitti
posse, sentient cum D. Couar. Panormi-
tan. in d. cap. cum dilecti ad finem, de empr.
Panthal. Cremens. in d. l. 2. ampliat. 25.
propri finem. Menchaca controv. s. 1. re-
quent. lib. 3. cap. 62. numer. 13. Garcia d.
cap. 18. num. 43. in fine. Sed nullam actionem
emptori læsi supererel aduersus, D. Couar. tenent Hermot. num. 4.
Barbo. num. 141. Ant. Gom. d. num. 22. vers.
Si vero empator, apud quem Bart. Bald.
Castren. Cyn. & Odofred. Pinel. supra
num. 39. Villalobos in exar. commun. opin.
lit. Cn. 28. Matienç. d. glos. 8. n. 33. vers.
Sed iure, Azeued. vbi proxim. Gutier. d.
q. 137. Morlar. in emp. p. latr. 9. in proœm.
num. 45. Faut exprimis. l. 56. tit. 5. p. 5.
vbi id, quod dicitur de re extinta, de-
ciditur, falsoe fuerit deteriorior, et quâ-
uis prior optio et quior ab omnibus iu-
dicietur, posterior magis iuri videretur
consonare, nam cum d. l. 2. læsi ultra di-
midiam ex humanitate præter auxiliū
concessa ligentibus electione, vbi ob rei
interitum optio dari non potest, non erit
admittendum, qui ad pretiū supplicium
tom præcise agit contra fontem legis,
& mentem, qua nullo cau voluit, vt
deceptor p̄fum supplere cogeretur,
sed hoc ipsius electioni reliquit, vt nu-
per dicebamus. Hac autem sententia
tunc proculdubio procedet, cum culpa,
vel factio empiroris læsi rei extinctio co-
tigerit. De quibus sup. cap. proxim. num.
88. vbi opinionem conciliatio.

80. Quæstionemque igitur culpa decepto-
ris interuenit in rei interitus læsi, siue
sit venditor, vel empator agit præcise ad
supplementum, aut restitutionem excessi,
Barbo. n. 145. Tiraq. de retract. lig-
nag. ad fin. tit. 1. n. 51. 71. Hermot. num. 7:
Pinel. d. part. 2. cap. 3. n. 34.

81. Vrûmautem aliud remedium læsi
superfit, vbi ab hex aliqua causa ex-
cludetur. Videndum est apud Her-
mot. in d. l. 56. glos. 11. num. 130. & posse

leſum adire iudicem Ecclesiasticum per
denunciationem Euangelicam, vt alterum
contrahentem ad restitutionem
compellat, docent Card. Lug. d. disput.
22. num. 96. Molin. disq. 352. num. 4. vbi
improbatur Narrator, alterem hoc a Prin-
cipibus secularibus Ecclesiasticis iudici-
bus prohiberi; tamen nunquam læsi
adhoc auxilium recurrere vidimus.

AD CAPVT
Quintum.

SUMMARIUM.

1. Dematerialiscentes referuntur.
2. Legato omnium bonorum, vel ipsa fru-
ctus eorum merces comprehenduntur.
3. Idem est de pecunia.
4. Prefata procedunt in donatione, & alii.
5. Legatum certi generis bonorum venalia
non continet.
6. An in generali obligatione venia ut mer-
ces? & n. 7. 8.
7. Quid de pecunia.
8. Obligatis bonis, que in certo loco sunt,
venalia non continentur, contr. n. 12.
9. Quoad pecuniam distinguuntur.
10. Vbi debitor quid venale excepte, ven-
alia catena manent obligata.
11. Mercib. obligatis distractis, non datur
actio in tertium possessorum.
12. Sub obligatione mercium future veniant.
13. Merces emptæ ab herede mercatoris non
subrogantur loco earum, qua sunt di-
fractæ, quoad hypothecam.
14. Limitatur conclusio traditam. n. 14. usque
ad num. 20.
15. Differentia inter legatum, & obligatio-
nem bonorum.
16. Vrûm merces in premium illatae sint
obiigata locatori, & n. 23.
17. Legato omnium rerum, que in tali do-
mosunt, venalia non cedunt, limita-
tu. num. 28. 29.
18. Limitatur conclusio traditam. n. 14. usque
ad num. 20.
19. Differentia inter legatum, & obligatio-
nem bonorum.
20. Vrûm merces in premium illatae sint
obiigata locatori, & n. 23.
21. Legato omnium rerum, que in tali do-
mosunt, venalia non cedunt, limita-
tu. num. 28. 29.
22. De intellectu. l. pediculis 34. §. Item cu
quaveretur, ff. de aur. & arg. leg.

Varia. Resolut. Lib. II. Cap. V.

25. Si legentur bona indefinitæ, an merces de-
beantur?
26. In dubio verborum menti standum est.
27. Fructus ex proprijs agris percepti, eti-
ales habeantur, inter veniales mer-
ces non numerantur, & n. 31.
28. Legans res existentes in aliquo loco, ex-
cepta aliqua venali, omnia venalia re-
linqueret videatur.
29. Ob qualitatem personarum verba amplia-
tur aduentalia.
30. Exceptio bona est de contentis sub re-
gula.
31. Regula ex exceptionibus solet ampliari,
declaratur num. 49.
32. De intellectu l. nam quod liquidæ, §.
fin. ff. de pen. legat. & n. 37. 38.
33. Per exceptiones regula declaratur.
34. Favore hereditis in dubijs contra legata-
rios respondetur.
35. Exceptio firmat regulam in contrarium.
36. Exceptio non firmat regulam in casibus
excepto similibus.
37. Similes casus qui dicantur.
38. In correlative non datur extenso, limita-
tur num. 45.
39. Casus omisssus relinquitur in dispositione
iuris communis.
40. Casus omisssus non dicitur, qui sub dispo-
sitione vel taciti continetur.
41. Dictione taxativa, non impedit ex. "ho-
mem, que de iure fieri debet."
42. Ex exceptione iuris, cetera similia sub
regula comprehendi intelliguntur.
43. Inducia ad diminutionem possunt indire-
cte ad augmentum operari.
44. Ceterum ea est natura, vt, uno cogni-
to, in alterius cognitionem perueniatur.
45. Regula, & exceptio etiæ inter se contra-
dicta, sub diversa ratione iuris utique co-
nuenire potest.
46. Ut exceptio sit congrua debet aliqua ra-
tio et sub regula contineri.
47. In ultimis dispositionibus sufficit conie-
cta voluntas.
48. Non sufficit, ut congrua sit exceptio, quod
solum iuxta verborum corticem excep-
tum sub regula continetur.
49. Designatione, ac vi particula, seu, ut
que ad finem.

Num. 1.

- Quoties omnia bona sua, aut vñum-
fructum eorum legat aliquis, etiam mer-
catore causa parata comprehendere cê-
fetur, nam cum dispositio ad vñuerias
defuncti substantiam referatur, merces
quoque, que ad ipsam pertinent, conti-
nentur, Menoch. supra num. 4. Caro-
decis. 117. num. 1. ver. Sed bene, Stracha.
num. 2. Montepico d. num. 112. Negu-
fant. num. 16. Pinel. num. 38. in fine, Bero-
nius, quæst. 29. Ioan. Dilect. de art. testam.
tit. de legat. caut. 19. Afflictis supra. Maxi-
mè cum terminus vñuerialis eam vim
habeat, vt, eo apposito, veniant in dispo-
sitione, que alloqui non continentur,
vt inquit Bart. communiter receptus in
l. generali, §. Vxori, ff. de ex fruct. legat. la-
te Decian. conf. 44. num. 4. lib. 4. Menoch.
conf. 129. n. 8. & ita est tenendum, quan-
tus præcipuum conclusionem impug-
nant Bald. Dec. & alii apud Pinel. vbi
supra, Gomez in d. §. Item Serniana, num.
19. Bolaños in Curia, part. 2. lib. 1. cap. 6.
in fine.

Idem quod de mercibus, & de pecu-
nia dicendum est Pinel. in l. 1. part. 2. nu-
mer. 45.